

Nacionalni kurikularni svet
Področna kurikularna komisija za osnovno šolo
Predmetna kurikularna komisija za zgodovino

Osnovna šola
Prilagojen izobraževalni program
enakovrednim izobrazbenim
standardom za gluhe in naglušne
učence

UČNI NAČRT

Zgodovina

6. razred: 35 ur

7. razred: 70 ur

8. razred: 70 ur

9. razred: 64 ur

Sprejeto na 20. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje, dne 29. 10. 1998.

Predmetna kurikularna komisija za ZGODOVINO

dr. Božo Repe, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta, predsednik

Ana Kastelic, Zavod RS za šolstvo, strokovna tajnica

dr. Dušan Nečak, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta

mag. Stane Berzelak, Srednja šola Slovenj Gradec

Gabrijela Škraba, OŠ Ledina, Ljubljana

Anica Nuša Kern, OŠ Preserje pri Radomljah

Metoda Livk, OŠ Stična

Jezikovni pregled: Vilma Djukić

KAZALO

I. OPREDELITEV PREDMETA

II. SPLOŠNI CILJI PREDMETA

III. OPERATIVNI CILJI PREDMETA

1. PREDLAGANE UČNE VSEBINE - VSEBINSKI SKLOPI

2. OPERATIVNI UČNI CILJI

Šesti razred

Šedmi razred

Osmi razred

Deveti razred

2.1 Specialnodidaktična priporočila

2.2 Didaktična in metodična priporočila pri uresničevanju UN za gluhe in naglušne učence (pripravili Nadja Kokotec, prof., Tatjana Videgar, prof., Matjaž Pungartnik, prof.), pregledali člani RPS na seji 1.4.2003

2.3 Medpredmetne povezave

IV. TEMELJNI STANDARDI ZNANJA OB ZAKLJUČKU POUČEVANJA PREDMETA

V. KATALOG ZNANJA

VI. ZNANJA IZVAJALCEV UČNEGA NAČRTA

PRILOGA

Elementi preverjanja in ocenjevanja

Izvedbeni standardi in normativi

I. OPREDELITEV PREDMETA

Zgodovina je v osnovni šoli obvezni splošnoizobraževalni predmet. Kot samostojni predmet se poučuje od vključno 6. do vključno 9. razreda. Ciljno-vsebinska zasnova učnega programa prispeva k uresničevanju ciljev osnovnošolskega izobraževanja, kot so opredeljeni v 2. čl. Zakona o osnovni šoli. Med temeljne namene osnovnošolskega pouka zgodovine sodi vzbujanje učenčevega interesa za spoznavanje preteklosti in zanimanja za novosti.

Učni predmet to zagotavlja s tem, da učence seznanja z najpomembnejšimi dogodki, pojavi in procesi iz posameznih obdobij zgodovine človeštva.

Široko in raznovrstno področje zgodovinskega dogajanja v različnih dobah in bogate zgodovinske izkušnje prejšnjih generacij uvajajo učence v osnovno razumevanje življenja, dela, miselnosti in ustvarjalnosti v preteklosti, obenem pa pomenijo orientacijo za življenje v sedanjosti in prihodnosti.

Zgodovinske vsebine dajejo s številnimi primeri veliko možnosti za uresničevanje vzgojnih vidikov in privzganje vrednot, kar je pomemben člen izobraževalne in vzgojne dejavnosti. S spoznavanjem zgodovinskih dogodkov, življenja ljudi, njihove raznovrstne dejavnosti in ustvarjalnosti zgodovina učence ne le seznanja z izkušnjami prejšnjih rodov, ampak hkrati prispeva in mora prispevati k razvijanju učenčevega občutka pripadnosti k skupnosti, postopnemu oblikovanju njegovega zgodovinskega mišljenja in osebnostnega razvoja. Raznovrstni primeri iz narodne zgodovine in slovenske zgodovinske izkušnje prispevajo k oblikovanju slovenske narodne zavesti in identitete.

Vsebine učnega predmeta zgodovine nudijo vrsto možnosti za oblikovanje učenčevih pozitivnih navad, izražanja in bralne kulture, kar je pomembno za življenje in za učenje. Z določenimi vsebinami zgodovina prispeva k estetski vzgoji učencev. Pri posrednem ali neposrednem opazovanju zgodovinskih spomenikov, predmetov, slik, kipov in zgradb učenci ne pridobijo le znanja, ampak oblikujejo tudi svoj estetski čut.

Zgodovina naj pri vseh učnih temah učenca usposablja za orientiranje v času in prostoru. Pri tem je zelo pomembno, da učence navajamo na stališče, da preteklih dogajanj ne moremo vrednotiti z današnjimi očmi (izkušnjami in vedenji), ampak z očmi tistega časa, v katerem so se odvijali določeni dogodki.

Pouku zgodovine dajejo težo tudi drugi elementi, med njimi tudi navajanje na pozitivno vrednotenje kulturne dediščine, na razumevanje in spoštovanje verskih in drugih različnosti ter razvijanje sposobnosti kritične presoje aktualnih dogajanj.

Prav zaradi uresničevanja teh nalog so v vsebinskem pogledu dani poudarki raznovrstnim vsebinam, zlasti še vsebinam o življenju ljudi v različnih zgodovinskih časih (zunanji videz naselij, kultura bivanja in prehranjevanja v mestih in na deželi, delo in tehnologija, oblačila, družina in vzgoja), kulturim, umetniškimi, znanstvenimi in gospodarskim dosežkom posameznih civilizacij.

Prenova pouka zgodovine v osnovni šoli je intenzivno potekala že v obdobju 1990-1994, predvsem v smislu posodabljanja učnih vsebin in ciljev, odprtosti in privlačnosti. 12. maja 1994 je Strokovni svet RS za vzgojo in izobraževanje potrdil novi učni načrt, ki se je z naslednjim šolskim letom pričel postopoma uvajati v šolsko prakso. Zato pričujoči učni načrt v vsebinskem delu ohranja koncept učnega programa, potrjenega v letu 1994.

Načrt je dopoljen z operativnimi učnimi cilji, ki izražajo na eni strani usmeritve pouka zgodovine, na drugi pa določeno standardizacijo, in katalogom znanja.

II. OPLOČNI SKLOPI PREDMETA

Učenci:

- spoznavajo najpomembnejše dogodke iz obče in nacionalne zgodovine;
- ob spoznavanju slovenske zgodovine razvijajo zavest o slovenski narodni identiteti in državni pripadnosti;
- se seznanjajo z življenjem, delom in miselnostjo ljudi v posameznih zgodovinskih obdobjih in vzroki za njihovo spreminjanje;
- spoznavajo in razvijajo razumevanje in spoštovanje različnih kultur, ver, ras in skupnosti;
- pridobivajo vedenja o kulturni dediščini v splošnem in nacionalnem okviru in dojemljivost za evropske kulturne in civilizacijske življenjske vrednote ter se na primerih iz lokalne zgodovine ozaveščajo o pomenu ohranjanja slovenskih kulturnih tradicij;
- razvijajo zgodovinsko mišljenje kot sredstvo razumevanja sodobnega sveta;
- pridobivajo sposobnost zgodovinskih prostorskih in časovnih predstav in se učijo pravilne rabe osnovne zgodovinske terminologije;
- se seznanjajo z vlogo virov in literature pri pojasnjevanju preteklosti in se usposabljaajo za preprosto uporabo zgodovinskih kart, slikovnega gradiva in besedil ter razvijajo sposobnost uporabe preprostih metod zgodovinskega proučevanja;
- v povezavi s šolsko knjižnico pridobivajo osnovna knjižnična informacijska znanja, potrebna pri iskanju zgodovinske in poljudnozgodovinske literature;
- spoznavajo pomen arhivov in muzejev;
- se učijo kritične presoje zgodovinskih dogajanj, raznovrstnih sporočil in aktualnih dogodkov;
- pridobivajo veščine ustnega, pisnega in ilustrativnega sporočanja zgodovinskih informacij;
- ob zgodovinskih primerih razvijajo dojemljivost za vrednote, pomembne za avtonomno timsko delo in za življenje v pluralni in demokratični družbi (strpnost, odprtost, miroljubnost, strpno poslušanje tujega in argumentiranje svojega mnenja, medsebojno sodelovanje, spoštovanje temeljnih človekovih pravic in dostojanstva);
- pridobivajo delovne navade: natančnost, sistematičnost, vztrajnost.

III. OPERATIVNI SKLOPI PREDMETA

1. PREDLAGANE UČNE VSEBINE - VSEBINSKI SKLOPI PO RAZREDIH

Šesti razred (35 ur)

1. OSTANKI PRETEKLOSTI (SPOZNAVAJMO ZGODOVINO)

- Kaj uči zgodovina in kako spoznavamo preteklost?
- Kaj je zgodovina? Kako spoznavamo preteklost?
- Zgodovinski čas. Pomen arheologije, muzejev in arhivov za zgodovino.
- Od prvih zapisov do tiskane knjige - pisni zgodovinski viri**
- Od zapisov na kamnu do pisave. Sredstva za pisanje skozi zgodovino.
- Izum tiska. Prve tiskane knjige.

2. ČLOVEK USTVARJA, RAZMIŠLJA

- Gradbeništvo - arhitektura**
- Od preproste hiše do moderne stolpnice. Gradnja piramid, templjev, gradov.
- Vrste gradbenega materiala (prednosti in slabosti).
- Od preprostega izuma do industrijske revolucije**
- Npr.: izum kolesa in njegov pomen za razvoj različnih dejavnosti (voz, vodni mlin, parni stroj ...)

3. ZAČETKI ZNANOSTI

- Začetki znanosti v času visokih kultur. Od balzamiranja do moderne medicine.

4. NAČIN ŽIVLJENJA

- Družina in vzgoja otrok skozi zgodovinski čas. Položaj in vloga moških in žensk, vzgoja otrok. Življenje v preteklosti in danes.

5. KULTURNA DEDIŠČINA, ŠEGE IN NAVADE

- Kulturna dediščina. Šege in navade. Domača obrt.

Šesti razred (70 ur)

1. ŽIVLJENJE PRVIH ČLOVEŠKIH SKUPIN

- Ljudje kamene dobe: način življenja pojasnjujejo najdbe (orodje, orožje, nakit, ostanki bivališč).
- Ljudje v bakreni, bronasti in železni dobi: stalna naselitev, poljedelstvo, živinoreja, obrt, trgovina. Prvi znani prebivalci na naših tleh. Najdbe pričajo o začetkih razlik med ljudmi po premoženju, oblasti in podrejenosti.

2. NAJSTAREJŠE CIVILIZACIJE

- Egipt: namakalno poljedelstvo, obrt, gradbeni dosežki.
- Državna organizacija; življenje ob Nilu - različne socialne skupine (faraon, vezir, svečeniki, uradništvo, vojska, kmetje, obrtniki in trgovci, sužnji); ženske, moški in otroci v egiptovski družbi.
- Dosežki znanosti (medicina, koledar, pisava, mumificiranje).
- Druge dežele starega Vzhoda: gospodarstvo, znanje, pisava, gradbeni dosežki.
- Verstva starega Vzhoda (od totemizma do monoteizma - biblija, Izrael).

3. STARI GRKI

- Dežela in prebivalstvo. Grški epi, miti, junaki in bogovi. Kretsko- mikenska kultura. Grška kolonizacija ob Sredozemskem, Jadranskem in Črnem morju.
- Grške mestne države: Atene - značilnosti in vloga atenske demokracije; Sparta in zveze mest.
- Grška vsakdanja družba: prebivalstvo (svobodni državljani, tujci, sužnji); življenje v mestu in na podeželju, videz hiš in oblačenje. Boj Grkov s Perzijci.
- Dosežki grške znanosti in kulture. Olimpijske igre. Makedonska država: helenistična kultura in njen pomen za Evropo.

4. RIMSKA SVETOVNA DRŽAVA

- Dežela in najstarejši prebivalci: Italiki, Etruščani, Veneti, Grki. Nastanek Rima.
- Rimska družba: družina, življenje v rimskem mestu in na podeželju.
- Gospodarstvo: poljedelstvo, rudarstvo, obrt in trgovina. Vloga sužnjev.
- Rimska vojska, nosilec romanizacije in graditelj. Širjenje rimske države.
- Cesarstvo in vzroki propadanja.
- Rimska kultura in njena razširjenost; rimsko pravo.
- Nastanek krščanstva in temeljno učenje (nauk).
- Rimljani v naših krajih.

5. EVROPA PO RAZPADU ZAHODNORIMSKEGA CESARSTVA

- Germani in njihove selitve. Slovani v pradomovini, razseljevanje. Posledice preseljevanj. Frankovska in bizantinska družba: fevdalizem, obseg držav, kultura (karolinška renesansa). Krščanstvo in vloga Cerkve; cerkveni razkol krščanske Cerkve na zahodno (katoliško) in vzhodno (pravoslavno).
- Nastanek islama. Arabci in njihov prodor v Evropo. Pomembni dosežki islamske civilizacije. Vikinški (Normanski) prodor v Zahodno in Južno Evropo.

6. SREDNJI VEK

6.1 EVROPSKI SREDNJI VEK

- Politična slika in razlike v gospodarskem razvoju Evrope do 15. stoletja.
- Srednjeveška kultura: viteška in samostanska kultura, življenje na gradovih in na podeželju.
- Nastanek mest v Sredozemlju in v notranjosti celine: promet, trgovina, obrt in začetki denarnega gospodarstva. Življenje v srednjeveških mestih; šolstvo in univerze. Vpliv mest na srednjeveško kulturo. Odnos med mestom in podeželjem.

6.2 SLOVENC V SREDNJEM VEKU

Naselitev prednikov Slovencev v Vzhodne Alpe. Karantanija in Spodnja Panonija. Pokristjanjevanje in vključitev v zahodnoevropsko civilizacijo. Brižinski spomeniki. Naselitev Madžarov: nastanek ogrske države, vpliv na južne Slovence.

Slovensko ozemlje v srednjem veku: kolonizacija, historične pokrajine, boj za slovenske dežele med Benetkami, Celjani in Habsburžani; življenje fevdalcev in tlačanov, način obdelovanja zemlje, glavne kmetijske kulture. Mesta na Slovenskem: v notranjosti in v primorju.

6.3 JUŽNI SLOVANI IN TURŠKO PRODIRANJE V EVROPO

Južnoslovenske države na Balkanu: gospodarstvo in kultura. Konec balkanskih srednjeveških držav in posledice: migracije, kulturne in etnične posledice, Vojna krajina. Življenje v Evropi in obramba pred Turki. Turški vpadi na Slovensko in posledice.

Šesti razred (70 ur)

1. EVROPA IN SVET OD 15. DO 18. STOLETJA

1.1 ODKRITJA ČEZMORSKIH DEŽEL

Evropa pred odkritji: izobraženost posameznih slojev, znanstveni in tehnični dosežki. Ameriške visoke kulture predkolumbovskega obdobja (Maji, Azteki, Inki).

Velika odkritja: vzroki, pomembnejši pomorščaki in njihove poti. Življenje in delo na dolgih plovbah. Posledice evropskih posegov v Novi svet za Evropo in za odkrite dežele: prenos trgovine na Atlantik, novi proizvodi in nove poljedelske kulture, socialne in etnične spremembe. Konflikti med kolonialnimi velesilami do 18. stoletja.

1.2 HUMANIZEM IN RENESANSA

Humanistična in renesančna miselnost. Oživiljanje antične misli in kulture.

Največji renesančni umetniki in znanstveniki ter njihova najznamenitejša dela.

1.3 REFORMACIJA V EVROPI IN NA SLOVENSKEM

Razmere, ki sprožijo reformacijo. Najpomembnejši reformatorji in njihove ideje, razširjenost reformacije. Kulturni pomen reformacije na Slovenskem.

Protireformacija v Evropi in slovenskih deželah: verska nesvoboda, izseljevanje ljudi.

1.4 KMEČKI UPORI

Vzroki za kmečke upore v Evropi in na Slovenskem. Zahteve kmečkih upornikov na Slovenskem in Hrvaškem. Posledice neuspešnih uporov za delo in življenje kmetov.

1.5 GOSPODARSKI RAZVOJ V EVROPI OD 16. DO 18. STOLETJA

Gospodarski razvoj v Evropi v 17. in 18. stoletju in razlike. Nove oblike proizvodnje; nov odnos vas - mesto. Razvoj kmetijstva v 17. in 18. stoletju.

Napredek v prometu in trgovini; prva industrijska revolucija v Angliji. Življenje kmeta in meščana.

Naraščanje prebivalstva.

Razširjenost manufakturne proizvodnje na Slovenskem: rudarstvo, fužinarstvo, glažute, promet. Razvoj v znanosti in kulturi.

1.6 ABSOLUTIZEM V 17. IN 18. STOLETJU

Razlogi za uvajanje absolutizma in značilnosti absolutne vladavine (primer Francija).

Razsvetljenje: ideje in najvidnejši predstavniki, napredek znanosti.

Terezijansko-jožefinske reforme. Začetki narodnega prebujanja in razsvetljske ideje na Slovenskem.

2. EVROPA IN SVET NA PREHODU V 19. STOLETJE

Amerika: osvobodilna vojna - nastanek ZDA. Posledice ameriške osamosvojitve: kolonizacija ameriškega zahoda, uničevanje indijanskega prebivalstva, gospodarski razvoj.

Francoska revolucija: življenje različnih družbenih slojev pred revolucijo. Ideje francoske revolucije in interesi različnih družbenih slojev. Družbene in politične spremembe; pomen francoske revolucije za Evropo.

Napoleonov vzpon, njegova osvajanja, novi način vladanja. Ilirske province: življenje v francoski dobi na Slovenskem.

Dunajski kongres - zamisli o novi ureditvi Evrope.

3. EVROPA V OBDOBJU 1815 - 1848

Rast nacionalnih in osvobodilnih gibanj v Evropi in odpor proti turški nadoblasti na Balkanu.

Širjenje industrializacije v Evropi: razvoj gospodarstva, železnice, razvoj trgovine, spremembe na podeželju in nova agrotehnika; bistvene značilnosti kapitalizma.

Življenje različnih socialnih slojev v času širjenja industrializacije.

4. SLOVENC V OBDOBJU 1815 - 1848

Položaj Slovencev v Avstriji: gospodarstvo, družba, kultura, umetnost. Narodna gibanja pri drugih južnih Slovanih: ilirsko gibanje, panslavizem.

5. LETO 1848 V EVROPI IN NA SLOVENSKEM

Zahteve posameznih družbenih slojev v revolucijah 1848. Revolucija v habsburški monarhiji: Slovenci in Zedinjena Slovenija. Pomen leta 1848 - dosežki revolucionarjev v Evropi in pri nas; trajni pomen zemljiške odveze.

6. EVROPA PO LETU 1848

Industrializacija Evrope po letu 1850. Najpomembnejši znanstveni in tehnični izumi in njihov vpliv na gospodarstvo, promet, urbanizacijo, zdravstvo in na način življenja. Povečevanje razlik v razvitosti med kontinenti. Politične spremembe v Evropi: združitev Nemčije in Italije, dualizem.

Nastajanje političnih strank v Evropi, postopno širjenje volilne pravice in uveljavljanje parlamentarne demokracije; socialna trenja in prodor socialne misli.

7. SLOVENC PO LETU 1848

Slovenci v habsburški monarhiji: gospodarski razvoj (propadanje prevoznitstva, podeželske trgovine in obrti, razvoj železnice, industrijska središča, "neslovenski kapital" in življenjske razmere. Čitalnice, tabori.

8. SVET IN SLOVENC NA PREHODU V 20. STOLETJE

Nastanek novih svetovnih velesil (ZDA, Japonska). Boj za tržišča in kolonije - imperializem, nacionalizem in pojavi nacionalne nestrpnosti.

Nastanek političnih strank na Slovenskem. Krekov socialni program, reševanje nacionalne in socialne stiske. Umetnost in kultura pri Slovencih.

Drugi južni Slovani v tem obdobju: gospodarstvo, kultura. Jugoslovanska ideja.

Balkanska zveza in posledice balkanskih vojn.

Deveti razred (84 ur)

1. PRVA SVETOVNA VOJNA

Vzroki in povod za prvo svetovno vojno, tabor antante in tabor trozveze.

Preobrat v prvi svetovni vojni leta 1917: revolucija in državljanska vojna v Rusiji; vstop ZDA v vojno. Življenje med vojno in protivojno razpoloženje v Evropi.

Zlom centralnih sil.

2. SLOVENC V PRVI SVETOVNI VOJNI

Slovenci ob izbruhu vojne: Slovenci na frontah in doma londonski pakt in vstop Italije v vojno; soška fronta. Nove politične opredelitve (majniška deklaracija), deklaracijsko gibanje in odločitve za jugoslovansko državo.

3. SVET MED SVETOVNIMA VOJNAMA

Posledice vojne. Pariška mirovna konferenca. Razvoj znanosti, tehnologije in gospodarstva. Tipi socialnih in političnih sistemov v Evropi (fašizem, stalinizem, nacizem; demokratične oblike vladavine, vmesni sistemi, ki vsebujejo elemente totalitarizma in demokracije; španska državljanska vojna).

Svetovna gospodarska kriza 1929-1931 in posledice gospodarske krize. ZDA in New Deal. Izvenevropske dežele (Latinska Amerika, Kitajska, Japonska).

Življenje med obema vojnama.

4. SLOVENC MED SVETOVNIMA VOJNAMA

Ustanovitev Države SHS, ustanovitev Kraljevine SHS. Vprašanje meja.

Koroški plebiscit; Rapalska mirovna pogodba.

Politični položaj Slovencev v Kraljevini SHS (Jugoslaviji): vidovdanska ustava, slovensko-hrvaško nasprotovanje centralizmu, prizadevanja za avtonomijo. Notranjepolitični razvoj Slovencev v Jugoslaviji: Gospodarski, socialni, znanstveni in kulturni razvoj; politični tabori - naraščanje napetosti v tridesetih letih.

Slovenci v zamejstvu: raznarodovanje in boj proti fašizmu v Italiji;

koroški Slovenci v prvi avstrijski republiki; porabski Slovenci.

5. DRUGA SVETOVNA VOJNA

Pakt Hitler-Stalin, začetek vojne v Evropi. Veliki nemški uspehi 1939/40 in prvi nemški neuspeh v vojni za Veliko Britanijo. Razširitev vojne: vojna na Balkanu, nemški napad na SZ, Atlantska listina, vstop ZDA v vojno.

Odporniška gibanja v zasedeni Evropi. Preobrat v drugi svetovni vojni: zavezniško izkrcanje na Siciliji in kapitulacija Italije;

sovjetski prodor proti zahodu; druga fronta. Zavezniške konference.

Kapitulacija Nemčije in Japonske (Hirošima, Nagasaki.)

6. SLOVENC V ČASU DRUGE SVETOVNE VOJNE

Okupacija in razkosanje Slovenije in Jugoslavije. Politika meščanskega tabora.

Osvobodilna fronta - nosilec aktivnega odpora proti okupatorju. Okupacijski sistemi in življenje Slovencev pod različnimi okupatorji.

Začetek slovenskega partizanstva 1941. Razcepljenost Slovencev in posledice.

Vloga KP in njeni revolucionarni načrti. Organizacija protirevolucionarnega tabora; kolaboracija, državljanska vojna. Osvobojena ozemlja;

dolomitska izjava; kočevski zbor - odločitev samostojne suverene Slovenije za federativno Jugoslavijo.

Drugo zasedanje AVNOJ. Sporazum Tito-Šubašić. Meščanski tabor ob koncu vojne. Porast partizanske vojske, osvoboditev slovenskega etničnega ozemlja.

7. SVET PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

Posledice druge svetovne vojne: razdejanje, žrtve, življenjski vsakdan, odnos zmagovalcev do poražencev. Ustanovitev OZN.

Hladna vojna: spor med zavezniki in delitev Evrope na Vzhodno in Zahodno, boj med velesilama za prevlado v svetu in krizna žarišča.

Popuščanje napetosti med blokoma.

Dekolonizacija, neokolonializem, neuvrščенost.

Novi središči moči. Integracijski procesi v Evropi.

Zlom vzhodnega bloka.

Duhovni tokovi v 2. polovici 20. stoletja: skokovit razvoj znanosti, kultura in umetnost.

8. SLOVENC PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

Slovenija ob koncu vojne: posledice vojne in obnova; nova oblast in odprava

večstrankarstva; povojno nasilje; gospodarstvo (agrarna reforma, nacionalizacija, petletka).

Življenje v povojnih letih.

Urejanje mejnih vprašanj; Jugoslavija med Vzhodom in Zahodom.

Položaj Slovenije v Jugoslaviji od začetka 50. let do osamosvojitve: razlike v razvoju med republikami, gospodarske reforma, spori med republikami in federacijo; spremembe v načinu življenja (zahodni vpliv).

Krizna 80. leta in razpad Jugoslavije.

Osamosvojitve Slovenije in njeno mednarodno priznanje.

Z OPERATIVNI CILJI PREDMETA PO RAZREDIH

Šesti razred

1. OSTANKI PRETEKLOSTI (SPOZNAVAJMO ZGODOVINO)

Kaj uči zgodovina in kako spoznavamo preteklost?

Operativni cilji	Pojmi	Standard znanj
Učenec: <ul style="list-style-type: none"> ob slikovnem gradivu ugotavlja cilje pouka zgodovine; spozna, da so zgodovinski viri sledi, ki jih je zapustilo življenje in dogajanje v preteklosti in da preteklost spoznavamo na osnovi virov; ob primerih, povezanih z zgodovino domače pokrajine, spozna, da med ustne zgodovinske vire sodi tudi "ljudsko izročilo" z zgodovinsko tematiko; spozna, da je "ustno izročilo" sestavina ljudskega življenja, vendar ustni viri sami zase niso dovolj za ponazoritev kakega dogodka ob preprostih odlomkih besedil z zgodovinsko tematiko učenec skuša ugotoviti, o katerih vrednotah govori; poizve, kdo se ukvarja z iskanjem in zbiranjem virov (materialnih, pisnih, ustnih) in našteje institucije, ki varujejo vire; spoznava pomen ohranjanja in čuvanja virov in se navaja tudi sam na zbiranje virov za lokalno zgodovino; ob časovnem traku zna določiti časovne enote (leto, desetletje, stoletje, tisočletje, pr. Kr., po Kr.; pr.n.š., po n.š.);	materialni, pisni, ustni viri; prazgodovina, stari, srednji, novi vek, najnovejše obdobje, arheolog, arheologija, muzej, arhiv, video zapisi	Učenec: <ul style="list-style-type: none"> ve, da poznamo pisne ustne in materialne vire (našteje nekaj virov); ve, da so viri različno zanesljivi

Od prvih zapisov do tiskane knjige

<ul style="list-style-type: none"> • iz slikovnega gradiva spozna vrste pisav in spozna različna sredstva za pisanje (pisala, papirus, pergament, papir); • spoznava razliko med ročno pisano in tiskano knjigo in oceni prednosti tiska; • ve, kdo je bil avtor prve slovenske tiskane knjige; • našteje današnje vrste tiska in spoznava pozitivne in negativne vplive sodobnega sporočanja 	<p>papirus, glinasta ploščica, pergament, papir</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ve, da so ljudje v preteklosti pisali z različnimi pisali in na različne materiale (kamen, glinaste ploščice, papirus, papir) • zna opisati pomen odkritja tiska • navede nekaj sodobnih načinov sporočanja (tisk, računalnik, AV sredstva)
---	---	---

2. LOVEK USTVARJA, RAZMIŠLJA

Gradbeništvo - arhitektura

<ul style="list-style-type: none"> • ob ilustrativnem gradivu spoznava način gradnje bivališč v praskupnosti, antiki, srednjem veku in danes (lokalni primeri) ter različne gradbene materiale • spoznava razliko med kmečko, mestno in sakralno umetnostjo (na primerih lokalne arhitekture); • opiše gradnjo srednjeveškega gradu in pozna pomen gradnje obzidij; • ob slikovnem gradivu, delu na terenu ali v okviru kulturnih in naravoslovnih dni spozna pomen ohranitve domače pokrajinske arhitekture 	<p>prazgodovinska hiša, svetišče, samostan, grad, kmečka hiša, dvorec, meščanska hiša</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ob slikovnem gradivu opiše nekaj različnih človekovih domovanj (bivališč)
--	---	---

Od preprostega izuma do industrijske revolucije

<ul style="list-style-type: none"> • ob slikovnem gradivu opiše pomen kolesa (najpomembnejše tehnološke iznajdbe starega veka) za razvoj različnih dejavnosti; • ob slikovnem gradivu in besedilu opiše delovanje vodnega mlina; • spoznava, da so tehnične iznajdbe in drugi izumi olajšali človekovo delo in spreminjali njegovo vsakdanje življenje in se seznanili z nekaterimi ekološkimi posledicami; • ugotovi pomen uvajanja parnega stroja; • spozna pomen električne energije in uporabe nafte v vsakdanjem življenju; • našteje prednosti in pomanjkljivosti računalnikov (po lastnih izkušnjah) 	<p>kolo, vodni mlin, parni stroj, računalnik</p>	<ul style="list-style-type: none"> • našteje nekaj pomembnejših iznajdb (izumov) od kolesa do računalnika; • zna pojasniti vpliv izumov na spremembe v načinu življenja
---	--	---

3. ZAČETKI ZNANOSTI

<ul style="list-style-type: none"> • našteje področja, na katerih se je začel razvoj znanosti v času prvih visokih kultur; • ob besedilu in slikovnem gradivu opiše postopek balzamiranja in spoznava razvoj medicine; 	<p>mumificiranje, medicina, zvezdoslovje, astronomija</p>	<ul style="list-style-type: none"> • našteje znanosti, katerih razvoj se je pričel v času prvih visokih kultur
--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> • se seznanijo z začetki astronomije in njenim pomenom 		
4. NAČIN ŽIVLJENJA		
<ul style="list-style-type: none"> • razlikuje vlogo družine v različnih zgodovinskih obdobjih; • spozna različne položaje žensk v različnih obdobjih in časih; • primerja življenje kmečke ali meščanske ali delavske družine nekoč in danes; • spozna skrb za vzgojo in izobraževanje otrok v antiki, srednjem in novem veku; • spozna pomen pravil za življenje v skupnosti 	družina, vzgoja	<ul style="list-style-type: none"> • s pomočjo besedila opiše življenje plemiške, kmečke in meščanske družine
5. KULTURNA DEDIŠČINA, ŠEGE IN NAVADE		
<ul style="list-style-type: none"> • opredeli pojem kulturna dediščina; • spozna delo etnologa; • ob slikovnem gradivu opiše vrste kulturne dediščine; • zbere podatke o domačih obrteh, ki so se ohranile do danes (npr. čipkarstvo, suha roba); • ob besedilih spozna ohranjene običaje in navade ljudi; • opredeli pojem ljudska umetnost (glasba, književnost) in oceni pomen ohranjanja kulturne dediščine • opiše najbolj znane šege in navade v domači pokrajini; • našteje nekaj jedi, ki so značilne za domači kraj 	kulturna dediščina, etnolog, domača obrt, ljudski godci	<ul style="list-style-type: none"> • navede nekaj obrti v domači pokrajini in jih opiše; • opiše šege in navade v domačem okolju
Utrjevanje in ponavljanje		5 ur

Šolski razred

1. ŽIVLJENJE PRVIH ČLOVEŠKIH SKUPIN

Operativni cilji	Pojmi	Standard znanj
<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ponovi svoje znanje o pomenu materialnih virov za pridobivanje vedenj o človekovem delu in življenju v najstarejšem obdobju; • ugotavlja pomen odkritja ognja; • analizira slikovno gradivo in opiše razvoj orodja in različnih dejavnosti v prazgodovinskih dobah; • našteje različne večje spremembe, ki jih povzročijo uporaba kovin v vsakdanjem življenju; • ob slikovnem gradivu ostankov materialne kulture spozna življenje v družbenih skupnostih; • se seznanijo z začetki verovanja in umetniških oblik izražanja; • iz zgodovinskega zemljevida izpiše največja prazgodovinska najdišča na Slovenskem in jih razporedi po obdobjih 	ledena doba, kamena doba, bronzna doba, železna doba, horda, rod, pleme, zasebna lastnina, požigalništvo, Potočka zijalka, vaška situla, vrač, totem, Iliri, Kelti, arheološko najdišče	<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna naštetih prazgodovinskih dob; • s pomočjo slikovnega gradiva opiše razvoj orodja in kako se je človek preživil v prazgodovinskih dobah; • z zgodovinskega zemljevida izpiše največja prazgodovinska najdišča na Slovenskem

2. NAJSTAREJŠE CIVILIZACIJE

<ul style="list-style-type: none"> • opiše pogoje za nastanek prvih visokih kultur; • ob zgodovinskem zemljevidu navede področja in reke, kjer so nastale prve visoke kulture (Egipt, Mezopotamija - Babilon, Fenicija, Izrael, Indija, Kitajska); • ob slikovnem gradivu in odlomkih besedil primerja položaj različnih socialnih skupin v Egiptu; • spozna nekatere večje dosežke v znanosti in kulturi in značilnosti verovanja; • se seznanijo z pojavom monoteizma in osnovnimi značilnostmi judovske kulture; • pojasni pomen izuma pisave; ob časovnem traku in zgodovinskem zemljevidu razvija sposobnost časovnih in prostorskih predstav 	namakalno poljedelstvo, suženj, koledar, faraon, družbeni sloj, piramida, podobopis, hieroglif, klinopis, črkopis	<ul style="list-style-type: none"> • ob zemljevidu našteje nekaj prvih "visokih kultur in izpiše reke, ob katerih so nastale; • navede nekaj večjih dosežkov v znanosti in arhitekturi; • pozna pomen izuma pisave za delovanje državne organizacije in za ohranjanje vedenj poznejšim rodovom
--	---	---

3. STARI GRKI

<ul style="list-style-type: none"> • pozna pomen kretske in mikenske kulture; • ob zemljevidu opiše značilnosti grške pokrajine, navede večja grška plemena in ugotovi, katere pokrajine so poselela; • spozna, da so Grke, ki so živeli v več različnih polis, povezovali skupni jezik, vera, kultura, šport, miti in trgovina); • seznanijo se z značilnostmi grške religije (mnogoboštvo, preročišča, miti); • pozna pomen olimpijskih iger v življenju 	Heleni, Grki, olimpiada, aristokracija, demokracija, akropola, polis, špartanska vzgoja, imperij, patriotizem, helenizem, antika	<ul style="list-style-type: none"> • ve, da so Grke, razdeljene v več polis, povezovali jezik, vera, kultura in olimpijske igre); • navede nekaj pomembnejših dosežkov v umetnosti in znanosti; • ve, kdo je imel in kdo ni imel pravice odločati v atenski ljudski skupščini; • ob zemljevidu opiše osvojitve
---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • Grkov in jih primerja z današnjimi; na primeru Špate in Aten spozna grško družbo ter opiše vsakdanje življenje, šolanje in vzgojo otrok; • navede vzroke za izseljevanje Grkov v različne predele Sredozemlja in na obale Črnega morja; • ob ilustrativnem gradivu opiše grško-perzijske vojne in pomen skupnega boja Grkov za svobodo; • spozna, da so po zmagi nad Perziji postale Atene vodilna demokratična grška država; zna navesti, kdo je imel in kdo ni imel pravice odločati v atenski ljudski skupščini; • navede vzroke, ki so makedonski državi omogočili, da si je podredila grške države; ob zgodovinskem zemljevidu opredeli čas nastanka države Aleksandra Velikega, njen obseg in pomen; • navede najpomembnejše dosežke Grkov v znanostih (matematika, medicina, zemljepis, zgodovina); • ob slikovnem gradivu spozna značilne spomenike grške arhitekture in kiparstva; 		Aleksandra Velikega)
---	--	----------------------

4. RIMSKA SVETOVNA DRŽAVA

<ul style="list-style-type: none"> • ob zemljevidu spozna značilnosti dežele in najstarejše prebivalce Apeninskega polotoka ter opiše nastanek Rima; • se seznanijo z različnimi oblikami ureditve od republike do cesarstva; • ob slikovnem gradivu in odlomkih besedil ter virov opiše življenje različnih socialnih skupin; • ob ilustrativnem gradivu opiše življenje sužnje in oceni pomen njihovega dela; • ob zemljevidu navede, do kod je segal rimski imperij na severu, jugu, zahodu in na vzhodu v času največjega vzpona (2. stoletje n.š.); • spozna vlogo rimske vojske pri gradnji cest in romanizaciji; • ugotovi bistvene vzroke krize in propada imperija; • se seznanijo z nastankom krščanstva (Jezus Kristus) in njegovim širjenjem (apostoli, misionarji); • ob ilustrativnem gradivu spozna socialne in etične temelje krščanstva; • opiše položaj in vlogo krščanstva v rimski družbi; • ob slikovnem gradivu spozna značilnosti rimske arhitekture in kiparstva; • primerja rimsko kulturo z grško in ugotavlja razlike (npr. gradbeništvo); • navede večje dosežke Rimljanov v znanosti (pravo, zgodovinopisje, medicina); • v osnovnih potezah spozna razvoj naših krajev v rimskem obdobju 	konzul, ljudski tribun, veto, patricij, senat, cesar, imperij, provinca, socialna skupina, romanizacija, biblija, sveto pismo, Cerkev, Emona, Celea, Petovio	<ul style="list-style-type: none"> • opiše življenje različnih socialnih skupin v času rimske republike; • s pomočjo zemljevida zna opisati največji obseg imperija; • ob slikovnem gradivu našteje večja najdišča rimskega obdobja pri nas in v osnovnih potezah opiše rimski gospodarski in kulturni vpliv; • opiše čas nastanka krščanstva; • na časovnem traku razbere čas (stoletje), v katerem je propadel zahodnorimski imperij
--	--	---

5. EVROPA PO RAZPADU ZAHODNORIMSKEGA IMPERIJA

<ul style="list-style-type: none"> • pozna bistvene vzroke velikih selitev ljudstev, na zgodovinskem zemljevidu razbere premike Germanov in Slovanov; • ob zgodovinskem zemljevidu ugotovi, da je frankovska država v času Karla Velikega osvojila velik del Evrope in spozna, da je močno vplivala na njen razvoj; • spozna značilnosti fevdalne družbe, kulturo in vlogo Cerkve po razpadu zahodnega rimskega imperija; • ob zgodovinskem zemljevidu navede ozemlja, ki so jih osvojili Arabci; • ob slikovnem gradivu in besedilih spozna tesno povezanost kulturnega razvoja z različnimi verstvi 	fevdalizem, tlačan/podložnik, fevd, urbar, tlaka, samostan, katoliška Cerkev, pravoslavna Cerkev, islam, koran, džamija	<ul style="list-style-type: none"> • pozna bistvene vzroke velikih selitev ljudstev; • pozna osnovne značilnosti fevdalne družbe; • ob zemljevidu razbere največji obseg frankovske države
--	---	---

6.1 EVROPSKI SREDNJI VEK

<ul style="list-style-type: none"> • ob zgodovinskem zemljevidu navede večje evropske države v tem času; • spozna gospodarske, družbene in kulturne spremembe v evropskem in nacionalnem prostoru med 11. in 15. stoletjem; • opiše nastanek in razvoj srednjeveških mest in življenje meščanov; • pozna in zna opredeliti pojem denarno gospodarstvo; • ob slikovnem gradivu in odlomkih besedil spozna položaj in vsakdanje življenje kmetov; vlogo srednjeveških gradov in podobe iz življenja na gradu; • se seznani z kulturo različnih socialnih slojev v visokem srednjem veku v mestih, vaseh in na gradovih ter vlogo samostanov kot žarišč kulturnega življenja 	<p>mesto, trg, ceh, geto, banka, meščan, mestne pravice, romanika, gotika, viteštvo, turnir, ljudska kultura, univerza</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opiše nastanek in razvoj srednjeveških mest; • primerja življenje na gradovih, v vaseh in mestih (položaj, prehrana, izobraženost)
---	--	---

6.2 SLOVENC V SREDNJEM VEKU

<ul style="list-style-type: none"> • ob zemljevidu opiše naseljevanje prednikov Slovencev v Vzhodne Alpe; • navede dogodke, ki so vplivali na nastanek in propad Karantanije in Spodnje Panonije; • ve, da se je s prevlado krščanstva, ki se je širilo iz Salzburga in Ogleja, ozemlje Karantanije vključilo v zahodnoevropski civilizacijski prostor; • spozna, kako so se oblikovale slovenske zgodovinske dežele in jih zna naštet (ob zemljevidu); • se seznani s širjenjem habsburške oblasti na Slovensko in ob zgodovinskem zemljevidu navede zgodovinske dežele, ki so bile od začetka 16. stoletja pod habsburško oblastjo, Benetkami in Ogrsko; • pojasni pojem kolonizacija, navede vzroke in posledice srednjeveške agrarne kolonizacije na Slovenskem; • opiše nastanek in razvoj mest ter življenje meščanov na Slovenskem • ob slikovnem gradivu spozna kulturne spomenike 	<p>Karantanija, knežji kamen, ustoličevanje, kosez, Brižinski spomeniki, Konstantin in Metod, kolonizacija, zgod. dežele: Kranjska, Koroška, Štajerska, Goriška, celjski grofje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • s pomočjo zemljevida opiše naseljevanje prednikov Slovencev v Vzhodne Alpe; • navede dogodke, ki so vplivali na nastanek in na propad Karantanije; • našteje slovenske zgodovinske dežele; • ve, katere slovenske dežele so bile pod oblastjo Habsburžanov; • navede posledice srednjeveške agrarne kolonizacije
--	---	--

6.3 JUŽNI SLOVANI IN TURŠKO PRODİRANJE V EVROPO

<ul style="list-style-type: none"> • ob tematski karti spozna obseg in osnovne značilnosti balkanskih držav; • pozna bistvene vzroke za propad balkanskih držav; • navede posledice turškega prodiranja na Balkan; • spozna življenje in organizacijo obrambe v času turških vpadov na Slovensko 	<p>Vojna krajina, uskok, janičar, krvni davek, tabor, gmrada</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pozna nekaj bistvenih vzrokov propada džav na Balkanskem polotoku in opiše posledice; • ve, da je bilo tudi slovensko ozemlje izpostavljeno turškim vpadom in opiše različne načine obrambe in obveščanja (tabor, Vojna krajina, ognjeni telefon)
Utrjevanje in ponavljanje		9 ur

Čimri razred

EVROPA IN SVET OD 15. DO 18. STOLETJA

1.1 ODKRITJA ČEZMORSKIH DEŽEL

Operativni cilji	Pojmi	Standard znanj
<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • spozna in primerja izobraženost posameznih slojev prebivalstva ob prehodu v novi vek; • ve za obstoj ameriških visokih kultur predkolumbovskega obdobja; • ob zgodovinski karti ugotovi področja, ki so bila Evropejcem znana že pred odkritji čezmorskih dežel ter navede pogoje in vzroke za geografska odkritja; • ob prosojnici in slikovnem gradivu pojasni in pokaže popotovanja pomorščakov, ki so odkrivali nove celine; • ugotovi posledice (pozitivne in negativne) odkritij za novi svet in za Evropo 	<p>stari svet, novi svet, misionar, kolonializem, trgovina s čnim blagom (sužnji)</p>	<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozna vzroke, ki so pripeljali do odkritja prekomorskih dežel; • opiše pomen odkritij novih dežel za Evropo; • na izbranem primeru opiše popotovanja najbolj znanih raziskovalcev

1.2 HUMANIZEM IN RENESANSA

<ul style="list-style-type: none"> • ob delih renesančnih umetnikov pojasni bistvo humanistične in renesančne umetnosti in znanosti; • spozna najpomembnejše renesančne spomenike na Slovenskem; • ovrednoti pomen tiska in vlogo tiskane knjige pri širjenju novih idej 	humanizem, renesansa	<ul style="list-style-type: none"> • navede nekaj bistvenih značilnosti humanistične in renesančne miselnosti;
---	----------------------	---

1.3 REFORMACIJA V EVROPI IN NA SLOVENSKEM

<ul style="list-style-type: none"> • spozna razmere, ki so sprožile reformacijo; • navede najpomembnejše reformatorje in njihove ideje; • na zemljevidu razbere razširjenost reformacije; • spozna slovenske reformatorje in njihova dela; • ovrednoti pomen reformacije za slovenski kulturni in narodni razvoj; • ugotovi vzroke za protireformacijo v Evropi in slovenskih deželah ter sklepa o posledicah 	reformacija, protestantizem, protireformacija Luter, Trubar	<ul style="list-style-type: none"> • opiše pomen reformacije za slovenski kulturni prostor; • zna našeti slovenske reformatorje in njihova dela
---	---	---

1.4 KMEČKI UPORI

<ul style="list-style-type: none"> • ob odlomkih besedil ugotovi vzroke kmečkih uporov; • spozna najpomembnejše kmečke upore na Slovenskem; • pozna bistvene zahteve upornikov; • navede posledice neuspehov kmečkih uporov za delo in življenje kmetov 	upor/punt, stara pravda,	<ul style="list-style-type: none"> • navede največje kmečke upore na Slovenskem • pozna bistvene zahteve kmečkih upornikov (npr. vseslovenskega kmečkega upora)
---	--------------------------	---

1.5 GOSPODARSKI RAZVOJ V EVROPI OD 16. DO KONCA 18. STOLETJA

<ul style="list-style-type: none"> • opiše nove oblike proizvodnje in napredek v trgovini in prometu; • ob statističnih podatkih spozna rast pa tudi padec števila prebivalstva in v osnovnih potezah opiše spremembe v načinu življenja; primerja življenje kmeta in meščana v 18. stoletju (higiena, prehrana, položaj otrok); • spozna vzroke za začetek industrijske revolucije v Angliji; • pozna največje izume (iznajdbe) in tehnične pridobitve prve industrijske revolucije; • ob tematski karti našteje gospodarske, kulturne in znanstvene dosežke v Evropi in na Slovenskem 	založništvo, manufaktura, fužina, industrijska revolucija, kapital	<ul style="list-style-type: none"> • opiše nove oblike proizvodnje (založništvo in manufaktura) in napredek v trgovini ter prometu • ve, v katerem stoletju se je začela prva industrijska revolucija, in našteje največje izume, ki pomenijo njen začetek v Angliji
--	--	--

1.6 ABSOLUTIZEM V 17. IN 18. STOLETJU

<ul style="list-style-type: none"> • navede glavne značilnosti absolutistične vladavine; • ob ilustrativnem gradivu se seznanja z značilnostmi baroka; • spozna bistvene ideje razsvetljenstva in navede vidnejše predstavnike; • spozna, da so nekateri vladarji sprejeli posamezna razsvetljenska spoznanja; • spozna cilje, dosežke in pomen reform Marije Terezije in Jožefa II.; • oceni pomen uvedbe šolske obveznosti; • ovrednoti pomen narodnega prebujenja na Slovenskem in poimenuje vidne slovenske prosvetljence (Linhart, Vodnik, Zois) 	absolutizem, razsvetljeni absolutizem, toleranca, kataster, šolska obveznost, reforma, Zoisov krog (mecen), barok	<ul style="list-style-type: none"> • opiše nekaj glavnih značilnosti absolutizma; • spozna bistvene ideje razsvetljenstva; • navede reforme Marije Terezije in Jožefa II., ki so pomembne za kmeta in za razvoj šolstva
--	---	--

2. EVROPA IN SVET NA PREHODU V 19. STOLETJE

<ul style="list-style-type: none"> • navede vzroke za ameriško osvobodilno vojno in spozna njen pomen za razvoj ZDA; • opiše življenje in razmere v Franciji pred revolucijo in navede bistvene vzroke za naraščanje nezadovoljstva; • prebere izbrane člene Deklaracije o človekovih pravicah in izpiše bistvene ideje; • spozna večje dosežke in spremembe, nastale med revolucijo; • pozna glavne vzroke in posledice napoleonskih vojn; • na zgodovinskem zemljevidu razbere, kaj so obsegale Ilirske province, in spozna večje kulturne dosežke na Slovenskem v tem času; primerja zemljevid Evrope leta 1812 z zemljevidom 1815 in zapiše ugotovitve o večjih ozemeljskih spremembah in opiše zamisli dunajskega kongresa o ureditvi Evrope 	ameriška osvobodilna vojna, Deklaracija o neodvisnosti, ustava, parlament, Deklaracija o človekovih pravicah, narodna skupščina, Ilirske province, Sveta aliansa	<ul style="list-style-type: none"> • našteje bistvene vzroke za francosko revolucijo; • pozna pomen idej Deklaracije o človekovih pravicah; • s pomočjo zemljevida našteje ozemeljske spremembe po dunajskem kongresu
---	--	--

3. EVROPA V OBDOBJU 1815 - 1848

<ul style="list-style-type: none"> • našteje bistvene svoboščine in pravice, ki jih je zahtevalo liberalno meščanstvo po dunajskem kongresu; • na zgodovinskem zemljevidu poišče dežele, 	meščanstvo / buržoazija, proletarec, stavka, liberalen / liberalec	<ul style="list-style-type: none"> • opiše vpliv industrializacije na življenje različnih družbenih slojev
--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> kjer je prišlo do vstaj in revolucij ter dežele, kjer je izbruhnil protiturški odpor; ob zemljevidu predstavi postopno širjenje industrializacije v Evropi in njen vpliv na življenje in delo različnih družbenih slojev; spozna spremembe na podeželju 		
---	--	--

4. SLOVENC V OBDOBJU 1815 - 1848

<ul style="list-style-type: none"> opiše spremembe v gospodarskem razvoju v Avstriji in na Slovenskem v prvi polovici 19. stoletja; spozna pomen delovanja Bleiweisovega in Prešernovega kroga; spozna glavna narodna gibanja pri drugih južnih Slovanih, zlasti še ilirsko gibanje 	narodna zavest, ilirizem	<ul style="list-style-type: none"> opiše pomen delovanja J. Bleiweisa in Prešernovega kroga
--	--------------------------	--

5. LETO 1848 V EVROPI IN NA SLOVENSLEM

<ul style="list-style-type: none"> ob zgodovinskem zemljevidu ugotovi, kje je prišlo do revolucij v letu 1848; primerja zahteve posameznih družbenih slojev v revoluciji 1848; oceni pomen revolucije 1848 v Evropi in pri nas; pojasni zahteve narodnega programa Zedinjena Slovenija; spozna pomen zemljiške odveze 	Zedinjena Slovenija, pomlad narodov, zemljiška odveza	<ul style="list-style-type: none"> pozna vzroke revolucij v letu 1848; pozna zahteve, podane v programu Zedinjena Slovenija
--	---	---

6. EVROPA PO LETU 1848

<ul style="list-style-type: none"> spozna bistvene značilnosti in glavne dosežke industrializacije po letu 1850 (najpomembnejše znanstvene in tehnične izume druge industrijske revolucije) in opiše njihov vpliv na življenje; izpostavi vlogo železnice za razvoj in spreminjanje življenja v krajih ob njej; ob slikovnem gradivu in besedilih opiše posledice industrijske revolucije (blišč in bedo v industrijskih mestih, propadanje podeželja); prouči zgodovinski zemljevid Evrope konec 19. stoletja in izpiše imena novih držav, ki so nastale v Evropi v 19. stoletju; spozna pomen združitve Nemčije in Italije; pojasni pojem dualizem; ob zemljevidu navede imena dežel, ki so bile po uvedbi dualizma v okviru Avstrije oz. Ogrske; spozna podobo družine v 19. stoletju (kmečke, obrtniške, meščanske), otroštvo in vzgojo; oceni pomen širjenja volilne pravice konec 19. stoletja in se seznani s pojmom politična stranka; pozna bistvo razmer, ki so pripeljale do nastanka pariške komune in razume uveljavljanje socialne misli 	dualizem, pariška komuna, barikada, internacionala, sindikat, humanitarna organizacija (RK)	<ul style="list-style-type: none"> navede največje znanstvene in tehnične izume druge industrijske revolucije; opiše pozitivne in negativne posledice za življenje ljudi; pojasni pojem dualizem
--	---	---

7. SLOVENC PO LETU 1848

<ul style="list-style-type: none"> pozna pomen odprave absolutizma v Avstriji za narodno-politično in kulturno delo; ob slikovnem gradivu in besedilih opiše vlogo Slomška, čitalnic in množičnih taborskih gibanj; ob tematskem zgodovinskem zemljevidu ugotavlja napredek v industrializaciji in širjenju železnic na Slovenskem, obenem pa tudi zaostajanje za razvitejšimi predeli Avstrije; opiše vzroke in posledice propadanja kmetov in obrtnikov in poizkuse reševanja socialne stiske (J.E. Krek) 	čitalnica, taborsko gibanje, odušništvo	<ul style="list-style-type: none"> ve za pomen čitalnic in taborskega gibanja; opiše vzroke in posledice propadanja slovenskih kmetij v drugi polovici 19. stoletja
---	---	---

8. SVET IN SLOVENC NA PREHODU V 20. STOLETJE

<ul style="list-style-type: none"> navede nove svetovne velesile konec 19. stoletja v izvenevropskem prostoru; prouči zgodovinski zemljevid "Evropska ekspanzija" in izpiše največje kolonialne države konec 19. stoletja; spozna, da so razvite države tekmovala za tržišča in kolonije, in sklepa o posledicah; ob virih in slikovnem gradivu opiše gospodarski, etnični, kulturni in politični razvoj na Slovenskem; našteje tri slovenske politične stranke, nastale konec 19. stoletja in opiše njihov odnos do narodnega vprašanja; ovrednoti pomen uveljavljanja slovenščine v kulturi in znanosti in zve, da je bil položaj 	krizno žarišče, germanizacija, trializem, jugoslovanska misel, aneksija	<ul style="list-style-type: none"> s pomočjo zgodovinskega zemljevida našteje največje kolonialne države ob koncu 19. stoletja; ob izbranih odlomkih besedil in ilustrativnega gradiva opiše glavne značilnosti gospodarskega in kulturnega razvoja Slovenskem; navede države, katerih interesi so se najbolj križali na Balkanskem polotoku
---	---	---

<p>slovenščine v posameznih zgodovinskih deželah zelo različen;</p> <ul style="list-style-type: none"> • spozna, zakaj se je proti koncu krepila jugoslovanska misel; • označi razmere na Balkanu konec 19. in v začetku 20. stoletja in ve, zakaj je bil Balkan stalno krizno žarišče, za katerega se je uveljavil izraz "sodček smodnika" (interesi velesil, berlinski kongres, aneksija Bosne) 		
Utrjevanje in ponavljanje		7 ur

Deveti razred

1. PRVA SVETOVNA VOJNA

Operativni cilji	Pojmi	Standard znanj
<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozna bistvene vzroke in povod za prvo svetovno vojno; • zna na zgodovinskem zemljevidu razbrati velika bojišča in poimenovati nasprotna tabora; • ob slikovnem gradivu in virih spozna in opiše vpliv vojne na življenje ljudi (žensk, otrok, vojakov); • opiše spremembe v Rusiji, ki so nastale z revolucionarnim prevratom in pojasni, kako so se kazali odmevi oktobrske revolucije v Evropi; • opiše pomen vstopa ZDA v vojno na strani antante 	<p>svetovna vojna, antanta, centralne sile, pozicijska vojna, oktobrska revolucija, kapitulacija</p>	<p>Učenec:</p> <ul style="list-style-type: none"> • navede bistvene vzroke in povod za prvo svetovno vojno; • zna na zgodovinskem zemljevidu razbrati velika bojišča in poimenovati nasprotna tabora

2. SLOVENC V PRVI SVETOVNI VOJNI

<ul style="list-style-type: none"> • oceni položaj Slovencev ob začetku prve svetovne vojne; • ob viru pojasni usodne posledice londonskega sporazuma in italijanskega vstopa v prvo svetovno vojno; • ob zemljevidu spozna potek in pomen soške fronte za Slovence; • iz odlomkov virov razbere glavne vsebinske razlike med Majniško in Krfsko deklaracijo; • vrednoti težnje deklaracijskega gibanja in pojasni nastanek Države SHS; • razlikuje pojma Država Slovencev, Hrvatov in Srbov ter Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev 	<p>soška fronta, Majniška deklaracija, Krfska deklaracija; Država SHS, Kraljevina SHS</p>	<ul style="list-style-type: none"> • opiše položaj Slovencev med prvo svetovno vojno; • ob zemljevidu pokaže potek soške fronte (odprtje, čas trajanja) • iz besedila Majniške deklaracije razbere bistvo zahteve po večji samostojnosti
---	---	---

3. SVET MED SVETOVNIMA VOJNAMA

<ul style="list-style-type: none"> • opiše socialne in demografske posledice prve svetovne vojne; • pozna mirovne pogoje premagani Nemčiji in sklepa o virih novih konfliktov; • primerja karto Evrope pred vojno in po njej ter izpiše novo nastale države; • spozna vlogo Društva narodov; • iz slikovnega gradiva razbere največje dosežke znanosti, kulture in tehnologije, ki so odločilno vplivali na gospodarski razvoj in vsakdanje življenje; • opiše razmere, ki so omogočile nastanek in uveljavitev totalitarnih režimov v Evropi; • ob slikovnem gradivu in virih opisuje velike življenjske stiske ljudi v totalitarnih sistemih in obračunavanje z nasprotniki; • opiše razmere, ki so sprožile svetovno gospodarsko krizo, in posledice; • ve, da je Ljudska fronta oblika povezovanja protifašističnih skupin; pozna vzroke in posledice oboroženega spopada med Španci in vlogo Slovencev v španski državljanski vojni 	<p>mirovna konferenca, Društvo narodov, fašizem, stalinizem, nacizem, totalitarizem, gospodarska kriza, New Deal, LF, državljanska vojna</p>	<ul style="list-style-type: none"> • navede večje ozemeljske spremembe po razpadu habsburške monarhije (nove meje, nove države); • navede države, v katerih so se uveljavili totalitarni režimi in opiše njihove značilnosti; • opiše razmere, ki so sprožile svetovno gospodarsko krizo 1929 in navede posledice
---	--	--

4. SLOVENC MED SVETOVNIMA VOJNAMA

<ul style="list-style-type: none"> • pojasni, zakaj in kdaj se je Država SHS združila s Srbijo v Kraljevino SHS; • spoznava prizadevanja za naše meje, ob odlomkih besedil ugotavlja vlogo generala Rudolfa Maistra; • ob zemljevidu pokaže potek zahodne meje po rapalski pogodbi; • pozna posledice mirovnih pogodb za slovensko etnično ozemlje; • našteje gospodarske, kulturne, verske in etnične raznolikosti Kraljevine SHS; • primerja obdobje parlamentarnega vladanja z obdobjem diktature in razloži razlike; • ob slikovnem gradivu in besedilih opiše razmere v kmetijstvu in industriji na 	<p>plebiscit, rapalska pogodba, centralizem, šestojanuarska diktatura, avtonomija, slovenska univerza, SAZU, TIGR</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pozna vlogo Rudolfa Maistra; • navede posledice mirovnih pogodb za naše etnično ozemlje; • ob slikovnem gradivu opiše položaj zamejskih Slovencev; • našteje večje šolske, znanstvene in kulturne pridobitve Slovencev
---	---	---

<p>Slovenskem (življenjske stiske malega človeka, zlasti še v času velikih kriz);</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozna stališča vodilnih slovenskih političnih strank do državne ureditve, socialnih problemov in narodnega vprašanja; • ovrednoti pomen slovenskih kulturnih in znanstvenih institucij; • opiše položaj slovenske narodne manjšine v Italiji, Avstriji in na Madžarskem ter razume različna prizadevanja za ohranitev narodne samobitnosti 		
--	--	--

5. DRUGA SVETOVNA VOJNA

<ul style="list-style-type: none"> • ob zgodovinskem zemljevidu opiše fašistično in nacistično agresijo pred izbruhom druge svetovne vojne (priključitve tujih ozemelj uničenje samostojnih držav); • navede najbolj znane pogodbe o sodelovanju med fašističnimi in nacističnimi državami; pozna njihove glavne cilje; • oceni vzroke in posledice t.i. politike popuščenja zahodnih demokratičnih držav fašističnim in nacističnim agresijam ter posledice pakta Hitler-Stalin; • prouči zgodovinski zemljevid in opiše rezultate vojne v obdobju 1939 do 1941; • spozna pomen Atlantske listine pri povezovanju držav protifašistične koalicije; • ob zemljevidu navede glavna vojaška bojišča in ve, kdaj in kje je prišlo do preobrata v vojni; • ob ilustrativnem gradivu opiše značilnosti in posledice totalne vojne; • ovrednoti pomen sklepov zavezniških konferenc v Teheranu, na Jalti in Potsdamu za povojno ureditev sveta; • seznanj se z vzroki in cilji odporiških gibanj v Evropi 	<p>os Rim - Berlin - Tokio, sporazum Hitler - Stalin, Atlantska listina, protifašistična zveza, druga fronta, odpor, holokavst (genocid), kolaboracija</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ob zgodovinskem zemljevidu navede večja ozemlja (dežele), ki so jih zasedle fašistične države že pred izbruhom svetovne vojne; • opiše bistvene vzroke za izbruh druge svetovne vojne; • ve, kje in v katerem letu je prišlo do preobrata v poteku vojne; • navede glavne sklepe konference na Jalti
--	--	---

6. SLOVENC V ČASU DRUGE SVETOVNE VOJNE

<ul style="list-style-type: none"> • ob zgodovinskem zemljevidu ugotovi, kako je bila Slovenija razdeljena med okupatorje; • ob slikovnem gradivu in virih opiše življenje pod različnimi okupatorji in spoznava oblike hudih pritiskov; • spozna organiziranost in vlogo OF ter odnose med ustanovnimi skupinami; • spozna dejstva, ki so sprožila naraščanje napetosti in spopad med Slovenci; • se seznanj z vlogo KP in njenimi revolucionarnimi načrti; • ob zgodovinskem zemljevidu pokaže nastajanje osvobodjenih ozemelj v posameznih letih vojne; • opiše odnos zaveznikov do osvobodilnega gibanja (partizanskega gibanja) in nove oblasti v Jugoslaviji; • na osnovi sklepov kočevskega zbora in črnomeljskega zasedanja SNOS spozna nastajanje slovenske državnosti; • opiše delovanje meščanskega tabora ob koncu vojne; • oceni pomen zadnjih bojev za našo severno in zahodno mejo 	<p>OF, Ljubljanska pokrajina, vaške straže, AVNOJ, Dolomitska izjava, SNOS, vojaška misija</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ob zgodovinskem zemljevidu opiše razdelitev Slovenije med okupatorje; • spozna vlogo OF; • ob slikovnem gradivu opiše življenje pod različnimi okupatorji in navede oblike nasilja v domačem kraju; • navede dejstva, ki so sprožila naraščanje napetosti in spopad med Slovenci; • pozna pomen SNOS za začetke slovenske državnosti med drugo svetovno vojno
---	--	---

7. SVET PO DRUGI SVETOVNI VOJNI

<ul style="list-style-type: none"> • ob statističnih podatkih in drugih virih informacij spozna posledice druge svetovne vojne in odnos zmagovalcev do poražencev; • pozna vlogo OZN; • spozna bistvene vzroke za spor med prejšnjimi zavezniki v vojni in za delitev Evrope na "Vzhodno" in "Zahodno"; • navede večja krizna žarišča v Evropi in svetu ter na konkretnem primeru spozna posledice blokvske delitve sveta; • opiše življenje v petdesetih letih; • navede glavne vzroke in cilje gospodarskega in političnega povezovanja na Zahodu in na Vzhodu; • pojasni pojma dekolonizacija in neokolonializem; • zna pojasniti cilje in pomen povezovanja t. i. tretjega sveta (gibanje neuvršenih); • opiše skokoviti razvoj znanosti in tehnike ter njun vpliv na življenje po drugi svetovni vojni; • opiše razmere in navede dejavnike, ki so pripeljali do popuščenja napetosti med velesilama; • na primeru Nemčije in Japonske pojasni pojem 	<p>hladna vojna, "železna zavesa", NATO, OZN, SEV, Varšavska zveza, inforburo, neuvršenost, potrošniška družba, dekolonizacija, neokolonializem, EGS, EFTA, EU, perestrojka, Gorbačov, varovanje človekovega okolja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • spozna posledice druge svetovne vojne; • opiše naloge OZN; • navede večja krizna žarišča v 50-60 letih v Evropi in v svetu po drugi svetovni vojni; • navede cilje gospodarskega povezovanja na Zahodu; • navede nekaj primerov iz svojega okolja o vplivu razvoja znanosti in tehnike na vsakdanje življenje; • na konkretnem primeru opiše vzroke za revščino v tretjem svetu; • ve, kdaj in zakaj je propadel socializem v vzhodnem bloku
--	---	--

<p>“gospodarski čudež”;</p> <ul style="list-style-type: none"> • spozna vzroke za naraščanje zadolženosti in revščine ter našteje najbolj zadolžene države; • v dnevnem časopisju poišče primere pozitivnih in negativnih vidikov hitrega razvoja tehnike za družbo, posameznika in za okolje; • se seznanj s posledicami zloma socializma v Vzhodni Evropi 		
8. SLOVENCİ PO DRUGI SVETOVNI VOJNI		
<ul style="list-style-type: none"> • seznanj se z nastankom nove oblasti, odpravo večstrankarstva in poveljnim nasiljem (izvensodni poboji, sodni procesi); • navede bistvene značilnosti obnove, cilje in rezultate agrarne reforme in nacionalizacije v Jugoslaviji; • spoznava življenje v prvih poveljnih letih (pomanjkanje, preskrba in prehrana); • opiše problem urejanja mejnih vprašanj; primerja problematiko naših meja po prvi in drugi svetovni vojni ter zapiše ugotovitve (meja z Italijo in Avstrijo); • se seznanj s vzroki in posledicami spora s SZ in za uvedbo samoupravljanja; • opiše položaj Slovenije v Jugoslaviji; • spoznava življenje v 50. in 60. letih na Slovenskem (življenjski standard, napredek); • navede vzroke za poglobljanje nasprotij med republikami in federacijo in za razpad Jugoslavije; • pozna glavne vzroke za razpad Jugoslavije; • se seznanj s problemi prehoda iz enostrankarskega v večstrankarski sistem; • opiše osamosvojitve Slovenije in prizadevanja za mednarodno priznanje 	<p>agrarna reforma, nacionalizacija, kolektivizacija julijska krajina, STO, cona A, cona B, DEMOS</p>	<ul style="list-style-type: none"> • pozna oblikovanje slovenske zahodne meje; • opiše položaj Slovencev v Jugoslaviji; • ob slikovnem gradivu opiše življenje v 50. in 60. letih; • navede glavne vzroke za propad Jugoslavije; • opiše osamosvojitve Slovenije (čas, vloga DEMOS)
Utrjevanje in ponavljanje		10 ur

2.1 Specialnodidaktična priporočila

Z metodičnega vidika naj učitelj pri načrtovanju dela upošteva aktivne oblike in metode dela, ki učence motivirajo in jih uvajajo v samostojno delo z zgodovinskim zemljevidom, viri, slikovnim gradivom, učbenikom in drugo poljudno strokovno literaturo. Tako uvajamo učence tudi v metodologijo dela in jih usposabljammo za samostojno delo in za samoizobraževanje. Operativni učni cilji nakazujejo uresničevanje načela zavestne aktivnosti učenca v pridobivanju novih informacij, njihovem poglobljanju in širjenju. Pouk, kjer se uveljavljajo metode samostojnega dela, usposablja učence za bodoče reševanje dilem in problemov v poklicni dejavnosti in v življenjskih situacijah, obenem pa tak pristop učence motivira.

Za sodoben pouk zgodovine so izrednega pomena tudi zgodovinske ekskurzije, terensko delo, obiski muzejev, in to tako za pridobivanje novih informacij kot tudi za razvijanje pravičnega odnosa do vrednotenja in ohranjanja kulturne dediščine.

Zaradi individualnih razlik med učenci glede na učno storilnost in interese pri rednem pouku uporabljamo pestro kombinacijo različnih oblik in metod dela.

Učni cilji in vsebine so sicer zaradi logične nadgradnje razporejeni kronološko progresivno, vendar lahko učitelj pri aktualnih temah upošteva tudi monografski način, kar pomeni, da izbrano temo ali problem obdelata celostno. Pri tem je zelo pomembno, da so zgodovinska spoznanja aktualizirana, saj s tem učence usposabljammo za družbeno orientacijo v sodobnem svetu.

Metode dela z zgodovinskim zemljevidom, besedilom, slikovnim gradivom in grafičnimi prikazi morajo biti sestavni del vseh treh faz učnega procesa, to je faze učenja in poučevanja, ponavljanja in utrjevanja, faze preverjanja znanja in ocenjevanja. Zelo pomembno je, da si tako učenec sproti oblikuje občutek zmoglosti in občutek, da je rezultat uspešnosti le končni del njegovega prizadevanja v procesu učenja. Zato mora vsak učenec imeti dovolj priložnosti, da tudi sam preverja svoje znanje in pri aktivnih metodah dela dobi povratno informacijo o napakah in sugestijo, kako jih odpraviti. Ob več aktivnih oblikah dela, kjer bodo učenci preizkušali in urili svoje znanje in veščine (ob danih kriterijih) in ga primerjali s posredovanim rezultatom dane naloge, bo več spodbudnega vzdušja in manj obremenjenosti s strahom pred oceno.

2.2 SPECIALNODIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA GLUHE IN NAGLUŠNE UČENCE

Sluh je eden človekovih najpomembnejših povezovalcev med zunanjim in notranjim svetom. Ima izredno veliko vlogo pri zaznavanju, zapomnitvi in razvoju govora in jezika, pri oblikovanju pojmov in razvoju mišljenja. **Gluhota oz. naglušnost** močno prizadene človekovo osebnost. Sluh je čutilo, s katerim na določeni - intelektualno precej zahtevni - stopnji razvoja sprejemamo kakih 80 do 85% dražljajev in vzpodbud. Gluhota od rojstva pomeni avtomatično odsotnost govora, t.j. osnovnega komunikacijskega sredstva, pogoja za zadovoljevanje socialnih potreb posameznika in sredstva za prenos znanja.

Gluih in naglušni učenci so prav tako kot populacija slišičih in govorno jezikovno korektnih **zelo heterogeni** po svojih kognitivnih, intelektualnih, motoričnih, socialnih in emocionalnih sposobnostih. Vsi imajo težave pri učenju in vključevanju v šolo kljub povprečni ali celo nadpovprečni splošni inteligentnosti.

Vsi ti učenci potrebujejo **čim zgodnejše usposabljanje na jezikovnem, komunikacijskem in govornem področju**, ki naj poteka **celostno**, saj želimo, da je razvoj teh učencev čim bolj enak razvoju slišičih in govorno jezikovno korektnih vrstnikov.

Zgodnjo obravnavo zajemajo:

- vaje poslušanja,
- vaje odgledovanja,

- urjenje mikro in makro motorike,
- pridobivanje osnovnih kvalitete govora.

Namen zgodnje rehabilitacije je omiliti težave, ki se pri teh učencih pojavljajo pri posameznih predmetih in se kažejo kot:

- slabše izražanje,
- težave na področju razumevanja besed in povedi,
- skromen aktivni besedni zaklad,
- težave pri razumevanju abstraktnih besed in pojmov,
- pomanjkljive jezikovne asociacije,
- slabo pisanje,
- pomanjkljivo razumevanje,
- težave z usvajanjem znanj,
- težave pri ločevanju bistvenega od nebistvenega,
- motnje pomnjenja,
- manj razvite motorične sposobnosti.

V učnem procesu pa te **posebnosti izzvenijo kot težave** pri:

- kritičnem sprejemanju in presojanju podatkov in informacij, njihovem analiziranju, povezovanju in posploševanju,
- uporabi strokovne literature in drugih virov informacij,
- načrtovanju in izvajanju preprostih raziskav,
- projektne delu.

Kljub temu se naši učenci učijo, da bi vedeli, da bi znali znanje uporabiti za **celovito osebno rast in uspešno socialno integracijo**.

Za doseg ciljev je potrebno:

- določiti strategijo uspešnih metodičnih postopkov (dejavnosti) za doseganje temeljnih in znotraj njih minimalnih standardov znanj (ciljev),
- pri načrtovanju dela upoštevati učenčeve govorno-jezikovne posebnosti,
- prilagajati (vsaj v začetku) učbenike in delovne zvezke,
- poiskati učencu najlažjo pot do cilja,
- učencu ponuditi vzorce, modele usvajanja (z besedo, s kretnjo, s pisano besedo in risbo),
- učencu dati možnost, da se izkaže.

Preverjanje in ocenjevanje gluhega in naglušnega učenca mora biti stalna sestavina pouka. Preverjamo in ocenjujemo ustno ali pisno kognitivne, konativne in spretnostne vidike dela učencev. S tem zagotavljamo pozitiven odnos med učiteljem in učencem. Ustvarjamo prijetno vzdušje, razumevanje in potrpežljivost, ustrezno vrednotimo učenčev napredek in zagotavljamo objektivnost ocenjevanja skozi celoten proces pouka. Pri ocenjevanju so izvzete vsebine, ki temeljijo na akustičnih elementih (ocenjevanje fonoloških, glasoslovnih elementov jezika ipd.).

Delo s starši

Sodelovanje učitelja s starši gluhega in naglušnega učenca **ima bistveno drugačen pomen in vlogo** kot pri polnočutnih učencih. Starši morajo biti dobro informirani o programu, zahtevah, predvsem pa o strategijah prilagojenega načina pridobivanja znanja pri naših učencih. Le tako bodo lahko uspešno pomagali svojim otrokom in jim nudili čustveno oporo.

2.3 Medpredmetne povezave

- Slovenščina: Zgodovinska dejstva, pojave in procese pri pouku zgodovine ilustriramo tudi z poljudnoznanstvenimi, pa tudi umetniški odlomki zgodovinske narave, saj poživljajo in osvetljujejo zgodovinsko snov. Pouk zgodovine se pri obravnavi preteklih zgodovinskih dogodkov in tedanjih vrednot smiselno povezuje z vedenji, pridobljenimi pri materinščini.
- Šolska knjižnica: učitelj zgodovine naj določene vsebine izvede v povezavi s šolskim knjižničarjem. Z izbranimi vsebinami knjižnično informacijskih znanj skupaj oblikujeta informacijsko pismenega učenca, ki bo sposoben pridobiti, izbrati, ovrednotiti, uporabiti in predstaviti informacije tako v knjižnici kot v informacijskih virih drugih institucij, npr. v arhivu, muzeju ...
- Glasbena vzgoja: Pri obravnavi učnih tem o življenjskem vsakdanjiku in kulturnih dosežkih v različnih zgodovinskih obdobjih se pouk zgodovine povezuje z glasbeno vzgojo.
- Likovni in tehnični pouk: Pri projektne delu v različnih oblikah dejavnosti (krožki, raziskovalne naloge, druge šolske dejavnosti).

- Zemljepis: Tesnejše in časovno povezovanje z vsebinami predmeta zemljepis je še zlasti priporočljivo pri naslednjih zgodovinskih temah:
  - Širjenje osmanske države na Balkanski polotok in Srednje Podonavje (7.r.), korelacija z geografsko temo - narodnostna in politična pestrost Balkanskega polotoka danes (7.r.);
  - Etnična podoba Evrope po selitvah ljudstev (7.r.) z zemljepisno temo - jezikovne in verske skupine v Srednji in Zahodni Evropi (7.r.);
  - Odkritja "čezmorskih dežel" (8.r.) z zemljepisno temo Severna Amerika - prebivalstvo; izvor imena Latinska Amerika (8. r.);
  - Kolonializem (8.r.) z zemljepisno temo Afrika - priseljevanje belega prebivalstva; gospodarstvo (8.r.);
  - Slovenci po drugi svetovni vojni - gospodarska in socialna učna vsebina (agrna reforma, nacionalizacija, industrializacija, 9.r.) z zemljepisno temo Gospodarstvo Slovenije danes (9.r.);
  - Zamejski Slovenci (9.r.) z zemljepisno temo Prebivalstvo Slovenije (9.r.)

IV. TEMELJNI STANDARDI ZNANJA OB ZAKLJUČKU PREDMETA V PREDMETNIKU

Učenec:

- ve, da zgodovino spoznavamo na osnovi virov;
- navede velika zgodovinska obdobja v pravilnem kronološkem zaporedju in jih pravilno poimenuje (uporabi ustrezno zgodovinsko terminologijo);
- zna razbrati osnovne informacije iz tematskih zgodovinskih kart in poiskati bistvene informacije v preprostih zgodovinskih ali poljudnih besedilih;
- zna ob slikovnem gradivu navesti in opisati nekaj različnih bivališč v preteklosti in danes;
- pozna pomen in vlogo družine v različnih zgodovinskih obdobjih;
- zna opisati ohranjene šege in običaje v domači pokrajini;
- pozna nekaj bistvenih dosežkov civilizacij starega veka (visoke kulture - začetek znanosti, pisave, značilnosti gradbeništva; Grčija - kulturni vpliv, gledališče, atenska demokracija; Rim - obseg v Evropi, kje sta tekli severna in zahodna meja, ko je bila rimska država na višku moči; gradnja cest, vodovodov; kulturni vpliv - romanizacija, latinski jezik);
- pozna osnovne informacije o nastanku in širjenju krščanstva in ve, da od 11. stoletja obstajata Vzhodna (pravoslavna) in Zahodna (rimsko-katoliška) Cerkev in opredeli njuno stičišče v današnji Evropi;
- ob zgodovinskem zemljevidu obrazloži novo (etnično in politično) podobo Evrope po razpadu rimskega imperija;
- ob zgodovinskem zemljevidu opiše naseljevanje prednikov Slovencev (pradomovina in naseljevanje Slovanov) v Vzhodne Alpe, nastanek in propad Karantanije;
- našteje slovenske zgodovinske dežele in ve, da je bilo slovensko ozemlje od konca 14. stoletja razdeljeno med Avstrijo, Beneško republiko in Ogrsko;
- opiše življenje na podeželju (zemljiškem gospodarstvu) - obdelovanje zemlje, položaj podložnikov - v visokem srednjem veku in glavne vzroke za kmečke upore (kaj je pomenila zahteva po "stari pravdi");
- pozna vzroke in posledice geografskih odkritij za novoodkrte dežele in dežele, ki so odkrivala novi svet;
- opiše značilnosti in pomen oblik zgodnjekapitalistične proizvodnje (fužinarstvo in manufakture);
- ve, da se je v 16. in 17. stoletju znova spremenila verska podoba Evrope (reformacija, osmanski prodor); ob tematski zgodovinski karti pojasni, katere evropske dežele so (po končani protireformaciji) protestantske, katoliške in pravoslavne in kje se je razširil islam;
- pozna reforme Marije Terezije in Jožefa II., ki so pomembne za položaj kmeta in za razvoj šolstva;
- ve, da so bile v času ameriške osvobodilne vojne (Deklaracija o neodvisnosti) in velike francoske revolucije (Deklaracija o človekovih pravicah) prvič zapisane pomembne pravice človeka in državljana in da so se v praksi zelo počasi uresničevale;
- navede največje izume in pridobitve prve in druge industrijske revolucije in opiše njihov pomen;
- pozna najpomembnejša dogajanja iz slovenskega narodnega gibanja v 19. stoletju (Bleiweisov in Prešernov krog; Zedinjena Slovenija; čitalnice in taborstvo gibanje; taborizem);
- ob zgodovinskem zemljevidu pojasni novo kolonialno ekspanzijo in navede največje kolonialne imperije ob koncu 19. stoletja;
- pozna glavne vzroke, povod in posledice prve svetovne vojne; opiše vzroke za odprtje soške fronte in njene posledice za Slovence;
- pozna osnovne podatke o nastanku Države SHS in Kraljevine SHS, ovrednoti vlogo vojaških prizadevanj (Maister, Malgaj, Lavrič) za severno mejo in navede posledice razmejitev po prvi svetovni vojni za slovensko etnično ozemlje;
- navede totalitarne režime v Evropi v 20. stoletju in opiše njihove značilnosti;
- opiše svetovno gospodarsko krizo (vzroke, posledice, način reševanja);
- navede glavne države nasprotnih taborov v drugi svetovni vojni, vzroke za vojno in njene posledice;
- pozna osnovna dejstva o drugi svetovni vojni na Slovenskem (okupacija in okupatorjevo nasilje, odpor in kolaboracija; spopad med Slovenci);
- navede in opiše glavne vzroke za spor po drugi svetovni vojni med prejšnjimi zavezniki v vojni in za blokovsko delitev Evrope;
- obrazloži pojem dekolonizacija in neokolonializem;
- pojasni vlogo OZN v povojnem svetu in danes;
- opiše hitri znanstveno-tehnološki razvoj po drugi svetovni vojni;
- pozna glavne razloge za evropske gospodarske in politične integracije in opiše njihov pomen;
- pozna glavne značilnosti povojnega razvoja Slovenije;
- navede vzroke za razpad Jugoslavije in opiše slovensko osamosvojitvev.

V. KATALOG ZNANJA

6.razred

Temeljni standard	Ključne teme	Minimalni standard
Učenec zna: <ul style="list-style-type: none"> • naštetih vrste zgodovinskih virov in pojasniti njihov pomen za objektivno spoznavanje zgodovinskih dogajanj; • razlikovati materialne, pisne in ustne vire; • navesti v pravilnem kronološkem zaporedju velika zgodovinska obdobja 	Kako spoznavamo preteklost?	Učenec zna: <ul style="list-style-type: none"> • naštetih vrste virov (ustni, materialni, pisni); • povedati, zakaj so viri pomembni za vedenje o preteklosti; • navesti velika zgodovinska obdobja;
<ul style="list-style-type: none"> • pravilno uporabljati časovne enote (desetletje, stoletje, tisočletje; pr.n.š. oz. pr. Kr.); • iz zgodovinskega besedila izluščiti bistvene informacije; 	Zgodovinski čas in prostor	<ul style="list-style-type: none"> • pravilno uporabiti časovne enote: desetletje, stoletje, tisočletje; • s pomočjo navodil poiskati glavne informacije na zgodovinski karti;
<ul style="list-style-type: none"> • naštetih različna sredstva za pisanje v različnih zgodovinskih obdobjih; 	Od prvih zapisov do tiskane knjige	<ul style="list-style-type: none"> • ob slikovnem gradivu naštetih različna sredstva za pisanje v

<ul style="list-style-type: none"> označiti pomen tiskane knjige 		preteklosti
<ul style="list-style-type: none"> ob slikovnem gradivu primerjati vrste bivališč v preteklosti z današnjimi; razložiti pomen iznajdbe kolesa v različnih dejavnostih 	Človek ustvarja in razmišlja	<ul style="list-style-type: none"> našteti nekaj različnih bivališč; ob slikovnem gradivu opisati delovanje vodnega kolesa
<ul style="list-style-type: none"> primerjati vlogo družine v različnih zgodovinskih obdobjih; 	Iz življenja ljudi	<ul style="list-style-type: none"> opisati otroštvo na vasi in v mestu (v preteklosti);
<ul style="list-style-type: none"> opredeliti različne zvrsti kulturne dediščine; opredeliti pojem kulturna dediščina; opisati ohranjene šege in običaje v domači pokrajini 	Kulturna dediščina, šege in navade	<ul style="list-style-type: none"> našteti ohranjene stare obrti; opisati star običaj

ŽIVLJENJE PRVIH ČLOVEŠKIH SKUPIN

Temeljni standard	Ključne teme	Minimalni standard
Učenec zna: <ul style="list-style-type: none"> našteti prazgodovinske dobe; ob slikovnem gradivu prepoznati in opisati glavne pridobitve in različne dejavnosti v prazgodovinskih dobah (ogelj, prvo poljedelstvo, živinoreja, obrt ...); na zgodovinskem zemljevidu poiskati največja prazgodovinska najdišča na Slovenskem v posameznih prazgodovinskih dobah 	Življenje v obdobju prazgodovine	Učenec zna: <ul style="list-style-type: none"> našteti velike prazgodovinske dobe; ob zgodovinskem zemljevidu navesti najbolj znana arheološka najdišča na Slovenskem (Betalov Spodmol, Potočka zijalka, Vače, najbližje arheološko najdišče v domači pokrajini)

NAJSTAREJŠE CIVILIZACIJE

<ul style="list-style-type: none"> ob slikovnem gradivu našteti in opisati pomembnejše gradbene dosežke "visokih kultur"; navesti vzroke za nastanek in razvoj pisave; našteti dejavnosti, kjer je bilo potrebno znanje matematike 	Kulturna dediščina "najstarejših civilizacij"	<ul style="list-style-type: none"> ob slikovnem gradivu prepoznati tipične gradbene spomenike prvih visokih kultur
---	---	---

STARI GRKI IN RIMSKA SVETOVNA DRŽAVA

<ul style="list-style-type: none"> povedati, da so stari Grki živeli v več mestnih državah in da so jih povezovali skupni jezik, pisava, vera, olimpijske igre); ob slikovnem gradivu razlikovati sloge v grški arhitekturi; poznati pomen in značilnosti grškega gledališča; navesti grške dosežke v matematiki in geografiji; opisati začetke zgodovinske znanosti; navesti, kdo je imel in kdo ni imel pravice odločati v atenski ljudski skupščini 	Dosežki grške kulture	<ul style="list-style-type: none"> ob slikovnem gradivu prepoznati in našteti nekaj primerov grškega gradbeništva; ob odlomku zgodovinskega besedila navesti, kdo je v Atenah imel pravico odločati v ljudski skupščini
<ul style="list-style-type: none"> opredeliti meje rimskega imperija (na severu, zahodu in jugu) v 2. stoletju n.š., ko je bil Rim na višku moči; označiti vlogo rimske vojske v mirnem času (gradnja cest, mostov, mest ...); navesti glavne posledice stalnih vojn za rimske kmete, vojsko in državo; opisati življenje in delo sužnjev v rimski državi; navesti glavne vzroke za razpad in propad rimskega cesarstva; 	Rimski imperij (obseg in življenje)	<ul style="list-style-type: none"> ob zgodovinskem zemljevidu opisati obseg rimskega imperija v Evropi, ko je bil na višku vzpona; ob slikovnem gradivu opisati položaj sužnjev; s pomočjo zemljevida navesti čas propada zahodnega rimskega cesarstva
<ul style="list-style-type: none"> navesti čas širjenja rimske nadoblasti; pojasniti pomen našega ozemlja za Rimljane in njihov vpliv na napredek v prometu in obrti 	Naši kraji v rimski dobi	<ul style="list-style-type: none"> navesti najbolj znane spomenike rimske dobe na Slovenskem
<ul style="list-style-type: none"> primerjati verovanje Grkov in Rimljanov in ugotoviti glavne podobnosti; ob slikovnem gradivu našteti dosežke rimske arhitekture in oceniti njeno uporabnost v vsakdanjem življenju; našteti večje grške in rimske zgodovinopisce; navesti vzroke za razvoj rimskega prava in opisati pomen pravnih pravil za odnose med ljudmi; pojasniti pojem romanizacija 	Rimska kultura in njena razširjenost	<ul style="list-style-type: none"> ob slikovnem gradivu (tudi na primerih iz lokalne zgodovine) navesti rimske gradbene dosežke, pomembne za vsakdanje življenje
<ul style="list-style-type: none"> opredeliti čas začetka krščanstva in odnos Rima do nove vere; pojasniti pomen milanskega edikta leta 313 za uveljavljanje krščanske vere; navesti osnovne značilnosti (nauka) zgodnjega krščanstva 	Krščanstvo	<ul style="list-style-type: none"> opredeliti čas pojava krščanstva

EVROPA PO RAZPADU RIMSKEGA IMPERIJA

<ul style="list-style-type: none"> navesti glavne vzroke preseljevanja ljudstev in ob zemljevidu opisati premike Germanov in Slovanov; ob zemljevidu pojasniti novo politično in etnično podobo Evrope (navesti nove velike sile - frankovska država, Bizanc in arabska država) 	Nova podoba Evrope	<ul style="list-style-type: none"> navesti glavne vzroke in posledice velikih selitev ljudstev; na zemljevidu razbrati največji obseg frankovske države
---	--------------------	---

EVROPSKI SREDNJI VEK

<ul style="list-style-type: none"> ob slikovnem gradivu opisati nastanek 	Srednjeveška mesta	<ul style="list-style-type: none"> ob slikovnem gradivu opisati
---	--------------------	--

<ul style="list-style-type: none"> srednjeveških mest opisati življenje kmetov (način obdelave zemlje/natrljetno kolobarjenje, bivališča, prehrana, bremena); navesti vlogo gradov v srednjem veku ob besedilu opisati vsakdanje življenje in delo meščanov in pomen pravil mestnega statuta 	Življenje v mestu in na podeželju	<ul style="list-style-type: none"> nastanek srednjeveških mest ob slikovnem gradivu in odlomkih poljudnih besedil opisati položaj podložnika
--	-----------------------------------	--

SLOVENC V SREDNJEM VEKU

<ul style="list-style-type: none"> s pomočjo zemljevida razložiti naseljevanje Slovanov na Balkan in v Alpe (čas, potek); razložiti vzroke in pomen nastanka Samove plemenske zveze; opredeliti čas nastanka Karantanije; pojasniti okoliščine, ki so povzročile postopno izgubo karantanske samostojnosti; navesti cerkvena središča iz katerih se je širilo krščanstvo med prednike Slovencev; poimenovati grška misionarja, ki sta zaslužna za slovansko pismenstvo; 	Naselitev v Vzhodne Alpe	<ul style="list-style-type: none"> s pomočjo zemljevida opisati naselitev prednikov Slovencev v Vzhodne Alpe; opredeliti čas nastanke Karantanije; navesti zgodovinske dogodke, ki so vplivali na propad Karantanije; navesti cerkvena središča, pomembna za širjenje krščanstva med prednike Slovencev; poimenovati grška misionarja, ki sta zaslužna za slovansko pismenstvo
<ul style="list-style-type: none"> poimenovati slovenske zgodovinske dežele; ob poljudnem zgodovinskem besedilu pojasniti pomen celjskih grofov; razložiti širjenje habsburške oblasti na slovenskem ozemlju; ob zgodovinski karti navesti dežele, ki so bile pod habsburško oblastjo, Benetkami in Ogrsko; povedati, do kdaj je trajala habsburška nadoblast na Slovenskem; 	Slovenske zgodovinske dežele	<ul style="list-style-type: none"> poimenovati slovenske zgodovinske dežele; ob zgodovinski karti navesti slovenske zgodovinske dežele, ki so bile od začetka 16. stoletja pod habsburško oblastjo
<ul style="list-style-type: none"> razložiti pojem kolonizacija; in pojasniti vzroke ter posledice srednjeveške kolonizacije na Slovenskem uporabiti tematsko zgodovinsko karto in navesti čas nastajanja mest na Slovenskem 	Srednjeveška agrarna kolonizacija	<ul style="list-style-type: none"> navesti gospodarske in etnične posledice agrarne kolonizacije na Slovenskem; navesti vzroke za nastajanje mest na Slovenskem (trgovina, obrt obramba)
<ul style="list-style-type: none"> ob slikovnem gradivu prepoznati tipične srednjeveške spomenike na Slovenskem; ob odlomkih besedil opisati pomen samostanov za gospodarski in kulturni razvoj 	Kultura	<ul style="list-style-type: none"> ob slikovnem gradivu naštet najpomembnejše srednjeveške spomenike na Slovenskem

6. RAZRED

EVROPA MED 15. IN 18. STOLETJEM

<ul style="list-style-type: none"> na nemi karti označiti področja sveta, ki so bila Evropi poznana že pred odkritjem čezmorskih dežel; navesti vzroke za iskanje novih poti v Indijo v drugi polovici 15. stoletja; navesti izume, ki so omogočili dolge plovbe po oceanih in s tem odkritja Evrope do tedaj neznanih dežel; iz besedila razbrati dosežke indijanskih visokih "predkolumbovskih kultur"; razložiti pozitivne in negativne posledice odkritij čezmorskih dežel za novo odkrite dežele in dežele, ki so odkrivale novi svet; opisati današnji položaj Indijancev 	Odkrivanje čezmorskih dežel med 15. in 18. stoletjem	<ul style="list-style-type: none"> navesti vzroke "velikih geografskih odkritij"; navesti pomen odkritij čezmorskih dežel za Evropo; pojasniti pojem trgovina s črnimi sužnji
---	--	--

REFORMACIJA IN PROTIREFORMACIJA

<ul style="list-style-type: none"> naštet najpomembnejše reformatorje; iz besedila razbrati glavne ideje reformatorjev (Luter, Trubar, Dalmatin); ob zgodovinski karti ugotoviti razširjenost reformacije in spremenjeno versko podobo Evrope po končanih verskih vojnah; opisati pomen Trubarjevega delovanja za Slovence; naštet pomembne slovenske protestante in njihova dela 	Reformacija v Evropi in na Slovenskem	<ul style="list-style-type: none"> navesti vzroke za pojav reformacije; opisati pomen Trubarja za Slovence
--	---------------------------------------	--

KMEČKI UPORI NA SLOVENSKEM

<ul style="list-style-type: none"> ob zemljevidu ugotoviti razširjenost kmečkih uporov in navesti v pravilnem kronološkem zaporedju največje slovenske kmečke upore; ob tekstu pojasniti zahteve kmečkih puntarjev; ob slikovnem gradivu primerjati opremljenost kmečke in plemiške vojske in izluščiti vzroke za kmečke poraze 	Kmečki upori	<ul style="list-style-type: none"> navesti večje kmečke upore na Slovenskem; pojasniti pojem "stara pravda"
--	--------------	---

RAZSVETLJENI ABSOLUTIZEM - TEREZIJSKE IN JOŽEFINSKE REFORME

<ul style="list-style-type: none"> naštet najpomembnejše reforme M. Terezije in Jožefa II., zlasti še tiste, ki so pomembne za kmeta; opisati posledice in pomen razsvetljenih reform (šolska reforma) 	Reforme Marije Tere-zije in Jožefa II.	<ul style="list-style-type: none"> oceniti pomen uvedbe šolske obveznosti; opisati spremembe v položaju kmeta po reformah
--	--	---

ZGODNJI KAPITALIZEM

<ul style="list-style-type: none"> • pojasniti uveljavljanje novih oblik proizvodnje (založništvo, manufaktura); • navesti spremembe na podeželju med 15. in 18. stoletjem (nove poljščine, novi socialni sloji, vinogradništvo, čebelarstvo) na Slovenskem 	Zgodnji kapitalizem	<ul style="list-style-type: none"> • razložiti pojma založ- ništvo in manufaktura
---	---------------------	--

INDUSTRIJSKI REVOLUCIJI

<ul style="list-style-type: none"> • navesti največje izume in iznajdbe prve in druge industrijske revolucije; • ob tabeli (UČ) pojasniti rast proizvodnje v Angliji in navesti, kaj je Angliji omogočilo, da je postala prva industrijska sila na svetu; • razložiti družbene posledice industrializacije 	Industrijska revolucija	<ul style="list-style-type: none"> • navesti največje izume in iznajdbe prve in druge industrijske revolucije; • pojasniti pojem "industrijska revolucija"
---	-------------------------	--

SLOVENC V PRVI POLOVICI 19. STOLETJA

<ul style="list-style-type: none"> • primerjati prizadevanja in delovanje Prešernovega in Bleiweisovega kroga; 	Slovenci pred letom 1848	<ul style="list-style-type: none"> • opisati delovanje Bleiweisovega in Prešernovega kroga;
<ul style="list-style-type: none"> • navesti zahteve kmetov v revolucionarnem letu 1848; • razložiti pomen zemljiške odveze za kmečko prebivalstvo; • pojasniti zahteve programa Zedinjena Slovenija in njegov vpliv na narodno gibanje v drugi polovici 19. in v začetku 20. stoletja 	Slovenci v letu 1848	<ul style="list-style-type: none"> • pojasniti pojem "zemljiška odveza"; • navesti glavne zahteve programa "Zedinjena Slovenija"

SLOVENC V DRUGI POLOVICI 19. STOLETJA

<ul style="list-style-type: none"> • iz odlomka zgodovinskega besedila razbrati cilje in pomen delovanja čitalnic; • ob zgodovinskem zemljevidu navesti slovenske dežele, ki so bile po uvedbi dualizma vključene, v avstrijsko polovico monarhije ter poimenovati pokrajino, ki je ostala v okviru Ogrske; • ob zemljevidu (Tabori na Slovenskem) pojasniti razširjenost taborov, ugotoviti, v katerih deželah je bilo največ taborov ter pojasniti, zakaj prav tam 	Čitalnice in tabori	<ul style="list-style-type: none"> • opredeliti pomen čitalnic in taborov; • opisati vzroke in posledice propadanja kmetov na Slovenskem
<ul style="list-style-type: none"> • iz odlomka poljudno zgodovinskega besedila razbrati položaj kmetov in obrtnikov po letu 1848 in navesti vzroke ter posledice njihovega propadanja; • ob odlomku iz Krekovega kmečkega programa (ZČ) opisati glavne cilje reševanja socialne stiske; • opisati položaj delavcev in njihova prizadevanja za boljše delovne in življenske pogoje; 	Propadanje kmetov in obrtnikov	<ul style="list-style-type: none"> • opredeliti pomen čitalnic in taborov; • opisati vzroke in posledice propadanja kmetov na Slovenskem
<ul style="list-style-type: none"> • navesti slovenski zgodovinski deželi, kjer je bil ob koncu 19. stoletja največji nemški pritisk (Koroška, Štajerska); • poimenovati tri velike politične stranke na Slovenskem konec 19. stoletja; • navesti glavne razloge za utrjevanje prepričanja o sodelovanju z drugimi južnoslovanskimi narodi ("jugoslovanska misel") 	Slovenci ob prehodu v 20. stoletje	<ul style="list-style-type: none"> • naštetih stranke, ki so delovale na Slovenskem kot 19. stoletja

9. razred**PRVA SVETOVNA VOJNA**

<ul style="list-style-type: none"> • navesti glavne vzroke in povod za izbruh vojne svetovnih razsežnosti; • ob zgodovinskem zemljevidu navesti države antantnega tabora in države tabora centralnih sil; • poznati vzroke in posledice vstopa Italije v vojno na strani antantnih sil; 	Vzroki za prvo svetovno vojno in vojaška tabora	<ul style="list-style-type: none"> • navesti glavne vzroke in povod za izbruh prve svetovne vojne; • pravilno poimenovati nasprotna tabora; • poznati soško fronto (odprtje, čas trajanja);
<ul style="list-style-type: none"> • ob slikovnem gradivu in besedilu opisati posledice vojne za življenje civilnega prebivalstva; 	Življenje med vojno	
<ul style="list-style-type: none"> • analizirati odlomek (ZČ) in pojasniti vsebino Majniške deklaracije; • opredeliti čas nastanka Države Slovencev Hrvatov in Srbov in ob zemljevidu navesti ozemlja, ki jih je vključevala ta država; • razlikovati pojma Država Slovencev, Hrvatov in Srbov ter Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev 	Majniška deklaracija, nastanek Države SHS	<ul style="list-style-type: none"> • poznati bistvo zahteve Majniške deklaracije; • ob zemljevidu opredeliti nastanek Države SHS in Kraljevine SHS
<ul style="list-style-type: none"> • oceniti pomen vojaških prizadevanj za severno mejo (Maister, Malgaj; Lavrič); • poznati posledice mirovnih pogodb po prvi svetovni vojni za slovensko etnično ozemlje 	Prizadevanja za naše meje po 1. sv. v.	<ul style="list-style-type: none"> • poznati posledice mirovnih pogodb za naše etnično ozemlje

SVET MED SVETOVNIMA VOJNAMA

<ul style="list-style-type: none"> • naštetih totalitarne režime (fašizem, nacizem in 		<ul style="list-style-type: none"> • naštetih totalitarne sisteme med
--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> • stalinizem); • primerjati razmere, ki so omogočile vzpon fašizma v Italiji in nacizma v Nemčiji; • opisati glavne značilnosti treh totalitarnih sistemov) 		svetovnimaj vojnama
---	--	---------------------

DRUGA SVETOVNA VOJNA

<ul style="list-style-type: none"> • navesti in pojasniti glavne vzroke za izbruh 2. svetovne vojne; • navesti glavne države tabora "sil osi" in bistvo njihovih dogovorov v t.i. Trojni pogodbi; • na zemljevidu označiti ozemlja, ki so jih zasedle Nemčija, Italija in Japonska že pred izbruhom 2. svetovne vojne; • navesti posledice sporazuma Hitler-Stalin in datum začetka 2. svetovne vojne; 	Vzroki in izbruh 2. svetovne vojne	<ul style="list-style-type: none"> • navesti glavne vzroke in posledice druge svetovne vojne; • poimenovati nasprotna tabora in njune vodilne države
<ul style="list-style-type: none"> • navesti tri vodilne države protifašistične koalicije in poimenovati dokument, s katerim se je oblikovala; • navesti glavna določila Atlantske listine; • navesti bojišča in leto vojnega preobrata; • navesti glavne sklepe konferenc v Teheranu in na Jalti 	Protifašistična koalicija	

SLOVENCIMED DRUGO SVETOVNO VOJNO

<ul style="list-style-type: none"> • razložiti razdelitev Slovenije med okupatorje (ob zemljevidu); • primerjati nemški in italijanski okupacijski režim; • opisati vlogo in organizacijo OF in njej nasprotnega tabora; • navesti glavne sklepe drugega zasedanja AVNOJ (zlasti o priključitvi Slovenskega primorja) in črnemeljskega zasedanja 	Razkosanje Slovenije in okupatorski režimi	<ul style="list-style-type: none"> • ob zemljevidu navesti, katere dežele (pokrajine), so zasedli posamezni okupatorji; • navesti in pojasniti oblike okupatorjevega nasilja
--	--	--

SVETPO DRUGI SVETOVNI VOJNI

<ul style="list-style-type: none"> • razložiti glavne vzroke neseglasij med velesilama - SZ in ZDA - ki so privedla do hladne vojne in delitve Evrope ter sveta po t. i. "železni zavesi"; • navesti tri velika krizna žarišča v Evropi po drugi svetovni vojni, ter pojasniti, kdaj in kako so se rešila; • razložiti razliko med kolonializmom in neokolonializmom; 	Hladna vojna	<ul style="list-style-type: none"> • navesti nekaj značilnosti obdobja hladne vojne
<ul style="list-style-type: none"> • razložiti pojem dekolonizacija in nastanek "tretjega sveta"; • pojasniti pojem "popuščanje napetosti" 		<ul style="list-style-type: none"> • razložiti pojem dekolonizacija

SLOVENCIPODRUGI SVETOVNI VOJNI

<ul style="list-style-type: none"> • ob zemljevidu in odlomkih besedil opisati problem urejanja mejnih vprašanj po 2. svetovni vojni; • poznati oblikovanje slovenske zahodne meje (meje z Italijo) 	Mejna vprašanja	<ul style="list-style-type: none"> • poznati oblikovanje slovenske zahodne meje (meje z Italijo)
<ul style="list-style-type: none"> • ob slikovnem gradivu opisati življenje v prvih povojnih letih; pojasniti pojma agrarna reforma in nacionalizacija 	Življenje v povojnih letih	<ul style="list-style-type: none"> • ob slikovnem gradivu opisati življenje v prvih povojnih letih
<ul style="list-style-type: none"> • navesti dogodke, ki so vplivali na uvedbo samoupravljanja; opisati poskus državne decentralizacije in demokratizacije v 50. in 60. letih; • ob ilustrativnem gradivu navesti spremembe v načinu življenja (zahodni vpliv, življenjski standard ...); • navesti glavne vzroke krize Jugoslavije v 80. letih in vzroke njenega razpada 	Položaj Slovenije v Jugoslaviji od začetka 50. let do osamosvojitve	<ul style="list-style-type: none"> • navesti nekaj primerov dviga življenjskega standarda; • navesti glavne vzroke za razpad Jugoslavije
<ul style="list-style-type: none"> • opisati osamosvojitve Slovenije (čas, vloga DEMOS, večstrankarstvo, mednarodno priznanje) 	Osamosvojitve Slovenije	<ul style="list-style-type: none"> • opisati osamosvojitve Slovenije (čas, vloga DEMOS)

Pomen kratic: ZČ - zgodovinska čitanka; UČ - učbenik.

VI. ZNANJA IZVAJALCEV UČNEGA NAČRTA

V osnovni šoli lahko uči predmet zgodovina, kdor je končal program za pridobitev visokošolske izobrazbe in je pridobil katerega izmed strokovnih naslovov:

- profesor zgodovine in ima ustrezna specialno pedagoška znanja - smer surdo, logo ali

- diplomant zgodovine in ima ustrezna specialno pedagoška znanja - smer surdo, logo

Ustrezno izobrazbo za poučevanje predmeta zgodovina v osnovni šoli ima tudi, kdor je pridobil višješolsko izobrazbo po izvršilnih aktih, ki so veljali do uveljavitve Sklepa o določitvi kadrovskih pogojev za učitelje v programih srednjih in osnovnih šol (Ur.l., št.42, 21.7.1995) in ima ustrezna specialno pedagoška znanja - smer surdo, logo.

PRILOGA

ELEMENTI PREVERJANJA IN OCENJEVANJA ZNANJA

V fazi preverjanja in ocenjevanja je poleg temeljnih znanj (prepoznati, obnoviti, opisati zgodovinske dogodke, dogajanja in pojave) potrebno razvijati tudi sposobnosti in veščine, pri tem pa je potrebno upoštevati individualne razlike.

Sporočanje:

- povedati pridobljene informacije (znanje) v ustni, pisni ali grafični obliki;
- razumeti smisel sporočila (učiteljeve razlage, teksta);

- razvijati sposobnost/spretnost ločevanja bistvenih informacij od nebitnih o določenem zgodovinskem dogodku ali dogajanju;
- v ustnem ali pisnem sporočilu o zgodovinskem dogodku pravilno uporabiti temeljno terminologijo;
- zbrati iz različnih učnih pripomočkov (zemljevid, besedilo, slika) informacije o določenem zgodovinskem dogajanju, jih povezati v logično celoto (na preprosti ravni) in o njih ustno ali pisno poročati;
- razvijati dojemljivost za vrednote;

Sposobnost časovnih in prostorskih zgodovinskih predstav:

- zbrati in urediti podatke o določenem zgodovinskem obdobju ali dogodku v pravilnem časovnem zaporedju;
- poiskati sočasne zgodovinske dogodke in pojave v določenem obdobju;
- orientirati se na zgodovinskem zemljevidu;
- razbrati sporočilo, ki ga posreduje tematski zemljevid o dogajanjih in prostoru;
- spoznavati in sklepati, da sveta, v katerem živimo ne moremo primerjati z življenjem v človeški preteklosti;

Zgodovinsko mišljenje:

- razlikovati vzroke in posledice zgodovinskih dogajanj;
- primerjati istorodne pojave ali dogodke in zapisati podobnosti in posebnosti;
- na osnovi že pridobljenih zgodovinskih vedenj o določenih pojavih povedati svoje mnenje o pomenu konkretnega dogodka;
- razlikovati sporočena zgodovinska dejstva od osebnih mnenj ali stališč (tudi primeri)

IZVEDBENI STANDARDI IN NORMATIVI

Opremljenost učilnice

Za pouk zgodovine je potrebna namenska učilnica, opremljena z AV pripomočki (grafoskop, diaproyektor, videorekorder, televizijski sprejemnik, datoskop, računalnik, CD zgoščena Časovni trak, DZS 1997, Emona); zbirka videokaset "Naše stoletje", MK (v pripravi) in drugimi potrjenimi didaktičnimi gradivi. Slovenske zgodovinske karte (predlog potreb):

- Zgodnje visoke kulture
- Antična Grčija
- Rimski imperij
- Selitve ljudstev
- Evropa in svet sredi 16. stoletja
- Odkritja čezmorskih dežel
- Evropa po letu 1815
- Prva svetovna vojna
- Druga svetovna vojna
- Evropa po prvi in drugi svetovni vojni
- Svet po drugi svetovni vojni
- Slovensko ozemlje v zgodnjem srednjem veku
- Razvoj slovenskih dežel v visokem srednjem veku
- Slovenske dežele v 15. in 16. stoletju (gospodarski in kulturni zemljevid)
- Slovensko ozemlje v 18. stoletju (gospodarski in kulturni zemljevid)
- Slovenci v Kraljevini Jugoslaviji

Učbeniki :

Olga Janša-Zorn, Darja Mihelič: Stari in srednji vek, DZS, Ljubljana 1994

Maja Žvanut, Peter Vodopivec: Vzpon meščanstva, Modrijan, Ljubljana 1995

D. Nečak, A. Kern, B. Repe: Naše stoletje, Modrijan, Ljubljana 1997 ali M. Rode, E. Dolenc, Gabrič: Koraki v času DZS, Ljubljana 1997 in drugi potrjeni učbeniki.

Anica Nuša Kern: Naše stoletje - delovni zvezek, Modrijan, Ljubljana 1997

Anica Nuša Kern: Stari in srednji vek - Vaje za 6. razred, Modrijan, Ljubljana, 1995

Gabrijela Škraba: Vzpon meščanstva - Vaje za 7. razred, Modrijan, Ljubljana 1995

Gabrijela Škraba, Fani Kosmač: Delovni zvezek za 8. razred, Debora, Ljubljana 1997 ter drugi potrjeni delovni zvezki in priročniki.

Literatura:

Enciklopedija Slovenije, MK, Ljubljana 1987

Krajevni leksikon Slovenije, DZS, Ljubljana 1968-1976

Velika ilustrirana enciklopedija, MK, Ljubljana 1983

Sodobna ilustrirana enciklopedija, Zgodovina, MK, Ljubljana 1968

Zgodovina v slikah, DZS, Ljubljana 1974-1982

Zgodovina Slovencev, CZ, Ljubljana, 1981

Slovenska kronika 20. stoletja (1900-1941; 1941-1995), Nova revija, Ljubljana 1995

Svetovna zgodovina, CZ, Ljubljana 1976

Zbirka Kako so živeli, MK, Ljubljana 1989-1991

Enciklopedija II. svetovne vojne, Borec, Ljubljana 1982

The Times Atlas svetovne zgodovine, CZ, Ljubljana 1989

Šolski zgodovinski atlas, DZS, Ljubljana 1994

E. H. Gombrich: Kratka svetovna zgodovina za mlade bralce, DZS - Pantal, Ljubljana, 1991

T. Weber, D. Novak: 20. stoletje v virih, besedi in slikah, DZS, Ljubljana 1996

Priročniki:

Tomaž Weber: Teorija in praksa pouka zgodovine, DZS, Ljubljana 1981

Štefan Trojar: Sodobni pogledi na pouk zgodovine, DZS, Ljubljana 1993

Periodika:

Zgodovina v šoli, Zavod RS za šolstvo, Ljubljana

Zgodovinski časopis

Časopis za zgodovino in narodopisje